Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 133 (633) ♦ П'ятниця, 16 липня 1993 року ♦ Ціна 60 крб.

16 липня 1990 року прийнято Декларацію про державний суверенітет:

ПОЧАЛАСЬ НОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Літо 90-го.

Фото з архіву редакції

Микола ШУЛЬГА,
голова постійної Комісії з питань державного суверенітету, міжреспубліканських і міжнаціональних відносин:

— Перш за все, я хотів би щиро привітати читачів газети і всіх громадян України з третьою річницею проголошення державного суверенітету України. Це був історичний акт, який відкривав новий етап в історії нашого народу, документ, де проголошено основні політичні, економічні, соціальні цілі, довгострокові перспективи розвитку нашої держави. В сконцентрованому вигляді він зосередив у собі таке багатство ідей, яке ми будемо реалізовувати ще не одне десятиріччя.

Основні положення Декларації про державний суверенітет України лягли в проект нової Конституції. Події розвиваються так, що досягнення мети, проголошеної в декларації, не йде так легко і гладко, як хотілося б. Де в чому ми навіть відступили від того, що було досягнуто в соціальній сфері, добробуті людей. Це викликає іноді скептичні настрої і певну розгубленість. Проте наявність Декларації і її вплив на уми людей є стабілізуючим фактором, орієнтиром, який визначає нам шлях у майбутнє.

Павло КИСЛИЙ,
голова постійної Комісії з питань освіти і науки:

— Попри всі економічні негаразди, помилки уряду, парламенту, Президента, я б хотів, щоб ми, як кажуть англійці, йшли від позитивного. Матері, діти яких служать у війську, нехай поглянуть на карту «гарячих точок» СНД і подякують Богу, що їхнім синам щохвилини не загрожують вибухи і смерть. Людям, які живуть підприцілом чорнобильського лиха, я б порадив поміркувати: чи посмів би мудрий господар занапастити з власної ініціативи свою землю атомними станціями? Істориків я просив би ще раз тим, хто журиться за втраченим прекрасним минулим, проілюструвати, як рубали наше коріння, нищили голодоморами і сибірами.

Наші діти сьогодні мають можливість навчатися не лише в Україні, а й в навчальних закладах світової слави. Науковці — працювати не лише в Києві і Москві, а й престижних наукових центрах Європи і Америки.

Дороги назад немає. Ми нарешті повинні усвідомити те, що зрозумів увесь світ: краще бути вільним, ніж рабом.

Катерина БОЙКО,
заступник голови постійної Комісії у справах жінок, охорони сім'ї, материнства і дитинства

З 16 липня народилося 24 серпня. Те, що люди після проголошення незалежності опинилися в скрутному економічному становищі, вважаю явищем тимчасовим. Труднощі неодмінно подолаємо. Україна буде економічно сильною державою, адже в неї є всі підстави для цього оптимістичного прогнозу. І ще одне. У зміцненні державності не обійтися без слабкого плеча жінки. Адже слабкість слабкістю, а саме ми, жінки, є тягловою силою суспільства. Консолідувавши різноманітні жіночі рухи і громади для розбудови держави, ми зможемо зробити для України більше, ніж найвпливовіша політична партія. Вірю, що в новому парламенті жінки-депутати не перебуватимуть в такій «гордій самотині» серед чоловічого моря, як нині. Жінки, не втрачайте шансу творити незалежну державу!

Олександр ДУНТАУ,
народний депутат України:

— Від дня проголошення Декларації про суверенітет України наша держава як суб'єкт міжнародного права утвердилася в світовому співтоваристві. Так, її уже визнали понад 120 держав, так, на сьогодні відкрито понад 40 посольств в Україні, а також наші посольства за кордоном. Та це зовнішній, політичний бік нашої незалежності. А ось економічний, з огляду на останні події, залишає бажати кращого.

Потрібно нарешті зрозуміти, що сьогодні економіка, виробник вирішують усе. Економіку треба поставити в центр уваги всіх політичних інтересів. А для того, щоб ця система працювала, слід зупинитися й подумати. І тільки після цього приймати серйозні рішення.

Неправомірно казати, що ми втрачаємо свій суверенітет після того, як Кучма підписав договір про вільну торгівлю з Росією та Білоруссю. Ми тільки зміцнюємо цим свою економічну самостійність.

О. БАТИЧЕНКО, ветеран праці
Для більшості мешканців України немає проблеми, як оцінити розпад СРСР, розрив політичних і економічних зв'язків між колишніми республіками. Оцінка однозначна: будується незалежна українська держава. А це — понад усе. Тепер до кожного приходить свідомість того, що віковічні мрії більшості громадян української держави, мрії найкращих синів і дочок, які в боротьбі за вільну Україну свідомо віддали не тільки здоров'я, але й своє життя, нарешті здійснилися.
Дніпродзержинськ
Дніпропетровської області.

Іван ЗАЄЦЬ,
народний депутат України:

— Пам'ятаємо, що проголошенню Декларації про державний суверенітет передували велика боротьба і велике піднесення українського народу. Також пам'ятаємо, що згодом на цій високій хвилі великої віри Декларацію та Акт про незалежність було підтверджено Всеукраїнським референдумом. Це свідчить про те, що, підтримуючи незалежність, народ України був готовий до глибоких економічних та політичних реформ. На жаль, сьогоднішня економічна і соціальна криза є логічним наслідком бездіяльності старих кадрів. Мушу констатувати, що оте творче піднесення громадян, ота віра у власну державу, яка була на момент прийняття Декларації та під час референдуму, сьогодні значною мірою знищена існуючою системою влади. І тому я звертаюся до громадян України не втрачати віри, підвищити свою громадську активність та громадянську відповідальність і спрямувати свої зусилля на те, щоб домогтися реформи влади, насамперед, дострокових виборів Верховної Ради — професійного парламенту. Треба подолати в собі оту велику зневіру і взятися нарешті за важку і велику роботу.

Володимир ШОВКОШИТНИЙ,
народний депутат України:

— Ми стали державою, нас визнав світ. Нас можуть не любити, але не можуть не рахуватися з нами: кожен сотий житель планети — громадянин України.

В нашому домі гуляють протяги, бо лише будуємо його, і ще не вставлено шибки у віконниці, а подекуди нема й рам. Та все це наживне.

Людина мусить народити сина, посадити дерево і збудувати дім. Отож, кожен, хто бодай цеглину вкладе в підмурки нашого спільного дому, проживе недаремно.

У часи великих перетворень жити цікаво, але тяжко, бо руйнуються стереотипи, порушується звичний хід речей. Але незалежність держави — запорука майбутнього для наших дітей, запорука того, що не повторяться на цій святій і гіркій землі злочини московського більшовицького режиму.

Одне слово, «в своїй хаті своя й правда». Впевнений, що дамо ладу власній сім'ї в нашій Україні.

16 липня 1990 року почалася нова історія України

Літо 90-го.

Фото з архіву редакції.

НЕ СТОЯТИ ОСТОРОНЬ

Сьогодні всіх уболіваючих за долю самостійності України турбує питання як вижити, як закріпитися Українській державі у світовому суспільстві. Тому кожен з нас повинен шукати шляхи виходу з кризи, в якій опинилися Україна, виробляти шляхи дій. І якщо всім разом взятися, то швидше знайдемо єдину істину. Нікому не треба стояти осторонь, коли вирішується доля кожного з нас.

Володимир БОХОНСЬКИЙ.
Ярмолинці
Хмельницької області.

ДБАТИ ПРО КОЖНУ ЛЮДИНУ

Був і залишаюся гарячим прихильником незалежності України. Розумію, які перешкоди нам треба подолати. За розбудову незалежності треба братися всім народом, дбати про кожну людину, не забуваючи нікого.

В. АСАДУЛІН.
Запоріжжя.

ТОДІ ЗАВЕРШИВСЯ ПЕРШИЙ ЕТАП...

У колишній Югославії, серед воїнів українського батальйону ООН, зустрічатиме народний депутат України, голова Комісії Верховної Ради у закордонних справах Дмитро Павличко третю річницю проголошення Декларації про державний суверенітет України. Перед самим відльотом Дмитра Васильовича наш кореспондент Ігор Грушко звернувся до нього з проханням прокоментувати цю подію.

— Декларація про державний суверенітет стала закінченням першого етапу боротьби за незалежність України. Цей документ сьогодні є перекритий Актом проголошення незалежності та референдумом 1 грудня 1991 року. Проте не вважаю, що ми якось особливо повинні відзначати цю Декларацію. Адже закінчувалася вона словами про те, що на її підставі буде укладено новий союзний договір. Ми, звичайно, раділи у липні 90-го, бо на той час це була велика подія. Але невдовзі Україну було проголошено самостійною державою у повному розумінні цього слова.

Сьогодні Україні важко. Але багато зроблено, і в економіці також. Є у нас хороші виробництва, та ж «Ватра» в Тернополі, автобусний завод у Львові, є приватизовані шахти в Донбасі, які почали підвищувати продуктивність праці.

Навіть розчварена Верховна Рада все ж прийняла ряд хороших законів. Якби вони почали працювати, то зробили б багато для утвердження демократичної економічної системи в Україні.

Друге, ми почали формувати багатопартійне суспільство. Народжуються партії, хоч і невеликі. Так поступово, тільки через багатопартійне суспільство зможемо утвердити демократичний устрій в Україні.

Ми також створили власні правоохоронні органи, українську армію. Сьогодні беззбройна Українська держава не змогла б утримати свою незалежність. Найважливіше — ми зафіксували Україну у світовому товаристві як незалежну державу, увійшли до світових процесів.

Тому високо оцінюю зроблене і вважаю, що неправі ті панікери, які лякають нас прірвою.

Так само багато ми зробили щодо налагодження дружніх відносин з нашими сусідами. Змінилися наші зовнішні кордони. Не думаю, що і у взаєминах з Росією ми все програємо, й тут є багато хороших домовленостей. Але, на жаль, в Росії існує тенденція створення наддержави.

Щодо проблеми Севастополя, яка постала в останню хвилину, то, на мою думку, вона допомогла нам згуртувати усі патріотичні та політичні сили України на боці держави. Крім того, рішення російських парламентаріїв ще раз продемонструвало: Україна має сусіда, кроки якого важко передбачити. Тому наші тривоги щодо ядерної зброї виявилися виправданими.

ТОЙ ЛИПНЕВИЙ ДЕНЬ БУВ СОНЯЧНИЙ І ОПТИМІСТИЧНИЙ

У контексті демократичних процесів, що розпочались у імперії і за її межами, перетворення в Україні стали закономірними. Бо хоч би який довгий час Україна була компартійним заповідником, демократизація суспільства не могла обминути її.

Втім, коли три роки тому, 16 липня, після тривалих дебатів, після втечі голови парламенту до Москви під крило компартійного лідера, Верховна Рада майже одностайно ухвалила Декларацію про державний суверенітет України, стало зрозуміло: депутати забезпечили собі титанічну працю не на день-два на півроку, як було раніше, а на всі п'ять безперервно. Працю на Україну, бо на повний голос заявили про велику мету, про мету, за яку упродовж усього історичного шляху українці тільки мріяли, а ті, що намагалися різними засобами здобути свободу для України, зазнавали жорстоких переслідувань. І якби тільки те, що Верховна Рада прийняла цей документ, її історична місія була все одно виконана. Бо Декларація, що складається з десяти розділів, почала відлік нового розвитку Української держави. Адже нею проголошено самовизначення української нації, народовладдя, принцип поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, територіальну цілісність України в межах наявних кордонів, економічну самостійність, виключне право народу України на володіння, користування і розпорядження національним багатством України, захист усіх форм власності в державі, гарантії екологічної безпеки і культурного розвитку.

Цим документом декларується також право держави на власні Збройні сили, внутрішні війська та органи державної безпеки. Україна тоді, три роки тому, урочисто проголосила про свій намір стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не бере участі у військових блоках, і дотримується трьох неядерних принципів: не застосовувати, не виробляти і не набувати ядерної зброї. Визнавши перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права, Україна почала претендувати на гідне місце у світовому політичному процесі.

Врешті, Декларація про державний суверенітет стала основою і для нової Конституції та законів України.

Ось таку високу мету поставила перед собою Україна. Три роки, що минули відтоді, не були встелені для нас, її громадян, трояндами і успіхами. Але жодна держава світу не здобувала незалежності, свободи лише з декларуванням свободи.

Ми хочемо швидше рухатися шляхом реформ. Про це свідчать і результати численних соціологічних досліджень: громадяни висловлюють невдоволення владою, але водночас виступають за реформи. Безумовно, три роки — не такий уже й вагомий в історичному вимірі час.

Світ приглядається до нас, як ми стаємо на ноги. І ми **таки підведемося.**

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО ДЕНЬ ЗАЛІЗНИЧНИКА

На підтримку ініціативи працівників залізничного транспорту України **постановлю:**

Встановити в Україні професійне свято працівників залізничного транспорту — День залізничника, яке відзначати щорічно у першу неділю серпня.

Президент України Л. КРАВЧУК.

м. Київ
15 липня 1993 року.

У НАШИХ НАРОДІВ ВИСТАЧАЄ РОЗУМУ

Приймаючи рішення про статус Севастополя, російські парламентарії не спромоглися подумати про можливі наслідки, а саму проблему використали виключно для провокаційної політичної гри, відзначив, виступаючи вчора на прес-конференції в Москві, посол України в Російській Федерації Володимир Крижанівський. Вона була присвячена севастопольській проблемі в контексті українсько-російських відносин. В. Крижанівський відзначив, що у нашої держави достатньо можливостей і сил, щоб постояти за суверенітет своєї території. Ті, хто ось уже рік розкручує провокаційну «кримську кампанію», саме й розраховують на загострення ситуації з боку України. Однак у наших народів достатньо розуму і здорового глузду, щоб протистояти подібним спробам зіштовхнути їх лобами.

Лілія ГЕОРГІЄВА.

АНТИПРЕЗИДЕНТСЬКА Й АНТИУКРАЇНСЬКА

«Провокаційне, безвідповідальне рішення депутатів парламенту сусідньої держави стосовно Севастополя швидше всього буде проігноровано не тільки Україною, а й виконавчими структурами Росії», — заявив на зустрічі з журналістами в Києві міністр оборони України Костянтин Морозов.

За його словами, до цього висновку його привела неузгодженість дій Верховної Ради Росії із загальнодержавною політикою, політикою Президента Російської Федерації.

ВРУЧЕНО ВІРЧІ ГРАМОТИ

Учора в Маріїнському палаці Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки Ромуальдас Ромашка та Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Молдова Іон Гаврил Боршевич вручили Президентові України Леоніду Кравчуку вірчі грамоти.

Після урочистої церемонії відбулися бесіди Леоніда Кравчука з головами нових дипломатичних місій. Сторони обговорили шляхи подальшого співробітництва України з Литвою і Молдовою.

«ГЕТЬМАН САГАЙДАЧНИЙ» ПРИБУВ ДО СЕВАСТОПОЛЯ

Сторожовий корабель ВМС України «Гетьман Сагайдачний» прибув до Севастополя. Його зустрічали командуючий ВМС України віце-адмірал Борис Кожин, члени військової Ради українського флоту, мешканці міста. «Гетьман Сагайдачний» став поруч з українськими військовими кораблями — кораблем управління «Славутич» і сторожовиком «СКР-112».

На шляху з Керчі до Севастополя було здійснено цілу низку бойових учбових завдань, зокрема, посадка бойових вертольотів на борт корабля у нічний час.

РОЗРУБАТИ «ГОРДІЇВ ВУЗОЛ»,

і як це радить зробити Прем'єр-міністр України Леонід Кучма під час відвідин Кіровоградщини

Прямо від літака керівник уряду поїхав у виробничо-торгове об'єднання по сівалках «Червона зірка». Сумна картина відкрилася перед ним. На оглядовому майданчику стояли різноманітні сівалки, культиватори, навантажувачі, пристрої для збирання соняшнику, прес-екструдери і таке інше, а в цехах — зупинені конвеєрні лінії, погаслі плавильні печі.

Це трагедія, коли вкрай потрібне державі підприємство простоює. Що ж робити в такій ситуації? Леонід Кучма повторив свою думку, висловлену на Херсонському комбайновому заводі: «Щоб щось мати, треба щось вкласти у виробництво». Хіба може «Червона зірка» із своїми шістдесятьма конструкторами, допотопними плавильними печами та іншим доісторичним устаткуванням догнати німецьких, французьких та англійських колег?

Червоною ниткою у виступі Прем'єр-міністра перед директорами та журналістами прозвучала думка про необхідність налагодження економічних зв'язків з країнами співдружності, у першу чергу з Росією. Треба навчитися торгувати взаємовигідно і відмовитися від сліпої орієнтації на Захід.

Досить тривалими були відвідини Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окисних руд, що будується поблизу міста Долинська, його доля до приїзду Леоніда Даниловича була невизначеною. Ознайомившись із станом будівництва, вислухавши пропозиції спеціалістів, Прем'єр-міністр підтримав ідею завершити будівництво комбінату з повним дотриманням домовленостей з країнами колишньої Ради Економічної Взаємодопомоги. Адже обкотиші з окислених руд, по суті з відвалів, уже нині готові купувати деякі східноєвропейські країни.

Микола ВОЛОК,
власний кореспондент «Голосу України».

ЗА РЕЦЕПТОМ ГРАФА ВІТТЕ,

або ЯК ЗАПРОВАДЖУВАТИ ГРИВНЮ!

Знову набуває актуальності питання: коли проводити грошову реформу, запроваджувати в обіг гривню! Нещодавно перший заступник міністра фінансів М. Сивульський цілком однозначно заявив: «Сьогодні цього робити не можна: реформу слід відкласти щонайменше до весни майбутнього року». Не хотілося б докоряти йому, але це ми вже чули торік улітку, коли Сивульський обіймав посаду першого заступника голови НБУ. Тоді, як це нині достатньо очевидне, ми змарнували найбільш оптимальні строки запровадження гривні. Хто порахує втрати нашої економіки від подібної «обережності» державних сановників!

ТА за всього цього поставлене питання не є просте. Проблемі, про яку йдеться, надають особливої гостроти наші негаразди у владних структурах. Чи припустима взагалі грошова реформа в період підготовки до референдуму? Відповідь однозначна: ні! Але вдамося до більш грунтовного аналізу. Зрозуміло, що за будь-яких результатів референдуму парламентські вибори відбудуться не раніше лютого—березня наступного року. Потім прийде новий уряд, який щонайменше протягом півроку опановуватиме економічну ситуацію. То чи зможемо за наявної грошової системи утримати економіку від подальшої деградації?

Протягом п'яти місяців нам вдавалося дещо уповільнити спад виробництва. Тепер ситуація знову різко загострилася. Є реальна загроза обвальної зупинки виробництва, спричинена перш за все негараздами в грошово-фінансовій сфері — глибокою платіжною кризою. Ми лякаємо людей переходом на світові ціни на енергоносії, забуваючи сказати, що їх більш як у чотири рази завищують знову ж таки через монетарні чинники — валютним курсом українського карбованця до російського рубля.

Не знаю, чи доводилося М. Сивульському і тим, хто сьогодні плекає надію на можливість оздоровлення економіки та її ринкового перетворення на основі наявної грошової одиниці, спостерігати жахливу, як на мене, картину: карбованцеві купюри валяються на вулиці і їх ніхто не піднімає. І це за нашого скрутного часу. Я бачив на власні очі, як молодики під впливом емоцій від виграного киянами кубкового матчу підтримували факельний феєрверк, що оперезав кільце республіканського стадіону, купонними троякими. Ні, я не ставлю питання: хто винен у цьому? Але я благаю М. Сивульського і всіх, кому нині дано право приймати відповідальні рішення: не повторюйте помилок минулого.

СВОГО часу наш видатний земляк, царський прем'єр-міністр граф Вітте наполіг на початку проведення класичної за своїм змістом грошової реформи в Росії саме влітку 1895 року, маючи на увазі перш за все очікуваний хороший врожай. Це ж саме було зроблено і в липні 1922 року, коли запроваджували в обіг червінець. І це зрозуміло. Грошову реформу не можна проводити взимку чи навесні, коли меншають пропозиції товарної маси і невідома перспектива майбутнього року. Щодо цього сьогодні є достатня для загальних висновків визначеність: Україна матиме хліб, цукрові буряки та овочі. А це, з погляду на проблему, що розглядається, вельми значуще.

Інша обставина. Уряд, як на мене, нарешті усвідомив, що зволікати з приватизацією більше не можна. Але знову ж таки достатньо зрозуміти і те, що грошова реформа і приватизація — нерозривні. Приватизація без грошової реформи спричинить ще більш спотворені, ніж сьогодні, процеси у відносинах власності. У свою чергу для грошової реформи широка приватизація — це новий, ще не задіяний в обігу, пласт реальних цінностей, який може стати чи не основним чинником стабілізації монетарної системи.

Тепер про деякі конкретні реалії самої реформи. Я не раз виступав у пресі з приводу переваг консервативної реформи паралельного типу, за якої гривню треба поступово запроваджувати в обіг адекватно нагромадженню необхідних для цього загальноекономічних передумов. Але це зовсім не означає, що абсолютно неприпустимою є одномоментна конверсія купоно-карбованця в гривню. Тим більше, що реформа паралельного типу має істотний недолік: вона досить складна за технікою реалізації. Успіх у проведенні реформи у кінцевому підсумку залежатиме не так від механізму запровадження гривні, як від коректності грошової політики. У цьому аспекті я хотів би порушити лише одну проблему, що заслуговує на першочергову увагу. Вже відзначалося, що найскладнішим для нас є урівноваження платіжного балансу. Без цього стабілізація власної грошової одиниці — річ проблематична. Але, щоб зменшити удар, спричинений переходом на світові ціни, необхідно проводити не політику девальвації власної валюти, як нині, а, навпаки, її ревальвації. Ми маємо визнати, що класична схема, за якою дефіцит платіжного балансу лікують дешевою національною валютою, для наших умов виявилася недієздатною. Йдеться не лише про штучне завищення цін імпортованих товарів, від споживання яких (а це в першу чергу енергоносії та сировинні ресурси) ми не можемо відмовитися. Не менш істотне й те, що через невпорядкованість наявних грошових відносин значна частина отриманих від експорту ресурсів залишається за межами країни. Як наслідок — політика девальвації стала чинником не оздоровлення, а погіршення платіжного балансу та посилення внутрішньоінфляційних процесів. Нині ми втягнулися у вкрай небезпечну спіраль: девальвація — здорожчання імпортних цін — внутрішня інфляція — новий виток девальвації.

ЩО у цьому зв'язку необхідно зробити? Поперше, потрібно здійснити перехід від ринкового до фіксованого валютного курсу власної грошової одиниці. Ми були не готові до запровадження системи плаваючого курсу. Це знову ж таки наша серйозна помилка, яку потрібно виправляти. Зробити це нелегко. Потрібні кредити. Йдеться перш за все про кредити від Росії. Маємо активніше ставити питання і про отримання Україною спеціального кредиту МВФ на фінансування дефіциту платіжного балансу та покриття зростання цін на енергоносії. Такі кредити широко практикує ця авторитетна міжнародна організація. Фіксація валютного курсу з наступною поетапною адекватною зростанню цін на енергоносії до рівня світових реалізацією може нівелювати негативний вплив цього чинника на платіжний баланс. У зв'язку з проведенням ревальвації потрібно буде стимулювати експорт не дешевою валютою, а шляхом фінансової підтримки експортерів, надання їм цільових кредитів, податкових пільг, експортних субсидій та інших фіскальних преференцій.

По-друге, необхідно докорінно змінити систему взаємних розрахунків. Йдеться про поступовий перехід на розрахунки з Росією за добре відомою у світовій практиці системою клірингового долара чи клірингової марки. До речі, таку систему нині широко застосовують у торгівлі між постсоціалістичними країнами Центральної та Східної Європи. Її переваги полягають в тому, що вона значною мірою усуває вплив валютних коливань на обмінні операції.

По-третє, маємо усвідомити необхідність запровадження режиму жорсткого валютного контролю та регулювання. Вже йшлося про практично некерований рух платежів не лише щодо поточних операцій, а й щодо інвестицій. Більшість країн Заходу виходила на такі параметри валютних відносин на досить високому ступені розвитку ринкових структур. А ми і тут, забігаючи наперед, значно перевищили свої можливості. З погляду на це кардинальним заходом могла б стати заборона на території України обігу іноземної валюти і використання останньої як засобу платежу. У зв'язку з цим заслуговує на увагу пропозиція стосовно запровадження відповідного сертифікату валютної гривні. Розв'язання цього питання могло б стати першим кроком грошової реформи. І це дуже важливо, бо будь-які спроби заборонити обіг іноземної валюти, не залишивши купоно-карбованець, будуть нереальні.

Порушені питання не претендують на комплексність. Розумію і складнощі їх практичної реалізації. Але ж і ситуація у сфері валютно-грошових відносин така складна, що плекати надії на простий вихід не доводиться. Переконаний в іншому: складність наявної ситуації не означає її безнадійності. Таково вона може стати лише за умови самоізоляції владних структур, зневіри у можливостях нашої економіки і перспективі. Цього не можна припуститися. Сьогодні як ніколи потрібні колективна воля і спільний пошук оптимальних рішень.

Анатолій ГАЛЬЧИНСЬКИЙ,
професор, член політвиконкому ТКУ.

Польовий стан

І ХЛІБ, І ДО ХЛІБА

Запорізьке обласне управління сільського господарства і продовольства та президія обкому профспілки працівників агропромислового комплексу прийняли постанову про змагання серед колективів комбайнових агрегатів за досягнення найвищої продуктивності праці на жнивах. Комбайнери та члени агрегатів, які посядуть призові місця, будуть нагороджені автомобілем «Таврія», килимами, мотоциклами, холодильниками, пральними машинами та магнітофонами «Весна». Але для цього претендентам необхідно намолотити не менше 1600 тонн зерна (комбайн «Дон-1500»), 900 тонн («Колос») і 800 тонн («Нива»).

Косовиця на Запоріжжі набирає темпів. І є всі підстави сподіватися, що врожай на селі візьмуть непоганий. Тим часом ціни на хліб у магазинах зростають мало не щотижня.

Олександр МИХАЙЛЮТА.
Запорізька область.

УПРАВЛІНЦІ НЕ СУМУЮТЬ

Як і завжди, першими вийшли у загінку комбайнери південних районів — Новоазовського, Володарського, Першотравневого, Волноваського. Нині попереду новоазовці, які скосили ранні зернові на площі понад 3000 гектарів.

Вагому віддачу обіцяє хлібна нива Волноваського району. Головне — швидко і без втрат зібрати урожай. Та досягти цього нелегко. В деяких господарствах відчувається гостра нестача пального. Скажімо, в колгоспі імені Ворошилова зупиняються комбайни, адже немає солярки — перед жнивами тут не отримали жодного кілограма. Пальне змушені купувати в комерційних структурах. А в цей час на маріупольському підприємстві по забезпеченню нафтопродуктами солярка є. Хоча підприємство і державне, ціни тут значно вищі, ніж у комерсантів,— по 1660 купонів за кілограм.

І все ж, як вважають в обласному управлінні сільського господарства, гострої проблеми на жнивах Донеччини не існує. Якби погода не підвела. Треба поспішати, адже ранніх зернових, якими засіяно 525 тисяч гектарів, скошено лише на 13 тисячах.

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецька область.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про фінансово-кредитне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників у 1993 році

З метою забезпечення своєчасного збирання врожаю, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції, формування продовольчих і фуражних ресурсів **постановляю:**

1. Національному банку України для фінансування робіт, пов'язаних зі збиранням врожаю, зберіганням і переробкою продукції, проведенням комплексу робіт під урожай майбутнього року, придбанням пально-мастильних матеріалів, засобів захисту рослин і тварин, мінеральних добрив, із закладкою у державні ресурси м'яса, масла тваринного, іншої тваринницької продукції, відкрити до 1 січня 1994 року безлімітну кредитну лінію для сільськогосподарських товаровиробників та підприємств і організацій, що їх обслуговують, а також підприємств переробної промисловості та заготівельних організацій з оплатою за користування кредитом 30 відсотків річних.

2. Кабінету Міністрів України за участю Національного банку України визначити у тижневий строк механізм використання зазначеної у статті 1 цього Указу кредитної лінії та повернення кредиту Національному банку України.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
7 липня 1993 року

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про доповнення Декрету Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори»

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести до Декрету Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 року № 56—93 «Про місцеві податки і збори» такі доповнення:

1. Статтю 1 Декрету доповнити абзацом такого змісту:

«податок з продажу імпортних товарів».

2. Доповнити Декрет статтею 17—1 такого змісту:

«Стаття 17—1. Податок з продажу імпортних товарів

Платниками податку з продажу імпортних товарів є юридичні особи і громадяни, які зареєстровані як суб'єкти підприємництва.

Об'єктом оподаткування є сумарна вартість товарів за ринковими цінами, що зазначається у декларації, яка подається щоквартально до державної податкової інспекції по району (місту) за місцем знаходження (проживання) суб'єкта підприємництва.

Граничний розмір податку з продажу імпортних товарів не повинен перевищувати 3 відсотки виручки, одержаної від реалізації цих товарів».

II. Цей Закон набуває чинності з дня його опублікування.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
17 червня 1993 року

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

від 5 липня 1993 р. № 509 Київ

Про внесення змін до Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Внести такі зміни до Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1993 р. № 250:

1. Пункт 63 викласти в такій редакції:

«63. Суми кредиторської заборгованості між підприємствами недержавної форми власності, щодо яких термін позовної давності минув, підлягають віднесенню на результати фінансово-господарської діяльності у наступному місяці після закінчення терміну позовної давності.

В усіх інших випадках суми кредиторської заборгованості, а також суми депонентської заборгованості, щодо яких термін позовної давності минув, підлягають перерахуванню підприємствами та установами до відповідного бюджету не пізніше 10 числа наступного місяця після закінчення терміну позовної давності. За несвоєчасне перерахування до бюджету справляється пеня у розмірі 0,3 відсотка від цих сум за кожний прострочений день».

2. Абзац другий пункту 72 викласти в такій редакції:

«Датою реалізації продукції (робіт, послуг) вважається день надходження коштів на розрахунковий рахунок підприємства, а при розрахунках готівкою — день надходження коштів у касу».

3. Ця постанова набуває чинності з 18 травня 1993 року.

Прем'єр-міністр України
Л. КУЧМА.

Міністр Кабінету Міністрів України
В. ПУСТОВОЙТЕНКО.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО АРБІТРАЖНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести такі зміни до Арбітражного процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 6, ст. 56):

1. Текст статті 9 викласти в такій редакції:

«В разі порушення строків розгляду претензії, встановлених статтею 7 цього Кодексу, чи залишення її без відповіді арбітражний суд при вирішенні господарського спору має право стягти в доход державного бюджету з підприємства, організації, що припустилися такого порушення, штраф у розмірі 2 процентів від суми претензії, але не менш як 5 розмірів мінімальних заробітних плат (без індексації) і не більш як 100 розмірів мінімальних заробітних плат (без індексації)».

2. Розділ III викласти в такій редакції:

«Розділ III. Підвідомчість господарських справ та компетенція арбітражних судів щодо їх розгляду

Стаття 12. Справи, підвідомчі арбітражним судам

Арбітражним судам підвідомчі:

1) справи по спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів та з інших підстав, а також по спорах про визнання недійсними актів ненормованого характеру з підстав, зазначених у законодавстві, крім:

спорів, що виникають при погодженні стандартів та технічних умов;

спорів про встановлення цін на продукцію (товари), а також тарифів на послуги (виконання робіт), якщо ці ціни і тарифи відповідно до законодавства не можуть бути встановлені за угодою сторін;

інших спорів, вирішення яких відповідно до законів України, міждержавних договорів та угод віднесено до відання інших органів;

2) справи про банкрутство.

Підприємства та організації мають право передати підвідомчий арбітражним судам спір на вирішення третейського суду, крім спорів про визнання недійсними актів ненормативного характеру та спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, заснованих на державному замовленні.

Стаття 13. Справи, що розглядаються арбітражним судом Республіки Крим, арбітражним судом області, міст Києва та Севастополя

Арбітражний суд Республіки Крим, арбітражний суд області, міст Києва та Севастополя розглядає всі підвідомчі арбітражним судам справи, крім тих, що віднесені до компетенції Вищого арбітражного суду.

Стаття 14. Справи, що розглядаються Вищим арбітражним судом

Вищий арбітражний суд розглядає справи по спорах:

1) що виникають при укладанні, зміні та розірванні господарських договорів на суму понад 100000 розмірів мінімальних заробітних плат (без індексації), а також при виконанні договорів та з інших підстав при ціні позову понад 10000 розмірів мінімальних заробітних плат (без індексації), про визнання недійсними договорів на суму понад 100000 розмірів мінімальних заробітних плат (без індексації), крім спорів між сторонами, що знаходяться на території Республіки Крим, однієї області, міст Києва та Севастополя;

2) про визнання недійсними актів ненормативного характеру, виданих центральними органами державної виконавчої влади та іншими всеукраїнськими органами, об'єднаннями і спілками;

3) про визнання недійсними актів ненормативного характеру, виданих обласними, Київською та Севастопольською міськими Радами народних депутатів, представниками Президента України в областях, містах Києві та Севастополі, обласними, Київською та Севастопольською місцевими державними адміністраціями;

4) матеріали яких містять державну таємницю;

5) що прямо віднесені до його компетенції законами України, міждержавними договорами та угодами.

Вищий арбітражний суд може в межах підвідомчості арбітражних судів України прийняти до свого провадження будь-яку справу.

Стаття 15. Територіальна підвідомчість справ арбітражному суду Республіки Крим, арбітражному суду області, міст Києва та Севастополя

Справи по спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні господарських договорів, справи по спорах про визнання договорів недійсними розглядаються арбітражним судом за місцезнаходженням сторони, зобов'язаної за договором здійснити на користь другої сторони певні дії, такі як: передати майно, виконати роботу, надати послуги, сплатити гроші тощо.

Справи по спорах, що виникають при виконанні господарських договорів та з інших підстав, а також справи про визнання недійсними актів ненормативного характеру розглядаються арбітражним судом за місцезнаходженням відповідача.

Справи по спорах за участю кількох відповідачів розглядаються арбітражним судом за місцезнаходженням одного з відповідачів за вибором позивача.

Місце розгляду справи по господарському спору, в якому однією з сторін є арбітражний суд Республіки Крим, арбітражний суд області, міст Києва та Севастополя, визначає Вищий арбітражний суд.

Справи про банкрутство розглядаються арбітражним судом за місцезнаходженням боржника.

Стаття 16. Виключна підвідомчість справ

Віднесені до компетенції арбітражного суду Республіки Крим, арбітражного суду області, міст Києва та Севастополя справи по спорах, що виникають з договору перевезення, в яких одним з відповідачів є орган транспорту, розглядаються арбітражним судом за місцезнаходженням цього органу.

Стаття 17. Передача матеріалів справи або справи за підвідомчістю і розгляд розбіжностей, що виникають при цьому

При непідвідомчості справи даному арбітражному суду або зміні підвідомчості справи в процесі її розгляду внаслідок зміни підстав позову, заміни сторони, подання зустрічного позову, притягнення іншого позивача або відповідача арбітражний суд надсилає матеріали справи за встановленою підвідомчістю не пізніше п'яти днів з дня надходження позовної заяви або винесення ухвали про передачу справи.

Ухвалу про передачу справи за підвідомчістю може бути перевірено в порядку нагляду.

У випадках, коли голова арбітражного суду або його заступник визнає, що матеріали справи або справу передано в даний арбітражний суд з порушенням встановленої підвідомчості, ці матеріали або справа з відповідним висновком надсилаються для вирішення питання про підвідомчість до Вищого арбітражного суду.

Голова Вищого арбітражного суду, його заступники мають право за клопотанням учасників арбітражного процесу або з своєї ініціативи витребувати будь-яку справу, що є у провадженні того чи іншого арбітражного суду, і передати її на розгляд до іншого арбітражного суду.

Передача матеріалів справи або справи з арбітражного суду до органу, що вирішує господарські справи в іншій державі, здійснюється в порядку, передбаченому законодавчими актами України, міждержавними договорами та угодами».

3. У статті 46 слова «республіканського бюджету» замінити словами «державного бюджету».

4. У частині другій статті 83:

у пунктах 2 і 4 слова «республіканського бюджету» замінити словами «державного бюджету»;

пункт 5 викласти в такій редакції:

«5) стягувати в доход державного бюджету з винної сторони штраф у розмірі до 100 мінімальних заробітних плат (без індексації) за ненадіслання у встановлений строк відзиву на позовну заяву або витребуваних арбітражним судом матеріалів, а також за ухилення від вчинення дій, покладених арбітражним судом на сторону».

5. Частину першу статті 119 викласти в такій редакції:

«За ухилення від виконання рішення, ухвали, постанови арбітражного суду підприємством, установою чи організацією, яким ухвала або наказ пред'явлено до виконання, арбітражний суд може стягнути в доход державного бюджету штраф в розмірі до 50 процентів від суми виконання або до 1000 мінімальних заробітних плат (без індексації), якщо виконання не пов'язане із перерахуванням чи списанням грошових сум».

6. У статтях 91, 93, 94, 95, 101, 108 слова «Кримської АРСР» і «м. Києва» замінити відповідно словами «Республіки Крим» і «міст Києва та Севастополя».

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
30 червня 1993 року

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про арбітражний суд» у зв'язку з утворенням арбітражного суду міста Севастополя

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести такі зміни до Закону України «Про арбітражний суд» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 36, ст. 469; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 32, ст. 455):

1. У назвах і текстах статей 6, 7, 8 і 9, текстах статей 5, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 32, 34, 35 і 37 слова «м. Києва» замінити словами «міст Києва і Севастополя».

2. У абзаці другому пункту 5 частини першої статті 13 слова «голови, його заступників та арбітрів арбітражного суду Республіки Крим» виключити.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
30 червня 1993 року

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДОРОЖНІЙ РУХ

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про порядок введення в дію Закону України «Про дорожній рух»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про дорожній рух» від дня його опублікування.

П'ята частина статті 29 не стосується власників таких автомобілів, які придбані і зареєстровані в органах Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України до 1 січня 1993 року.

Заборонити органам Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України реєструвати автомобілі з правим розташуванням керма з 1 січня 1993 року.

2. Кабінету Міністрів України протягом двох місяців внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення актів законодавства у відповідність з Законом України «Про дорожній рух».

3. Доручити Кабінету Міністрів України визначити, при необхідності, окремі структури для координації та управління дорожнім рухом в Україні.

Голова Верховної Ради України
І. ПЛЮЩ

м. Київ
28 січня 1993 року

Цей Закон визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища.

Розділ I.
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання Закону України «Про дорожній рух»

Закон регулює суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів — учасників дорожнього руху, міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, об'єднань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання (далі — міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади та об'єднань).

Стаття 2. Законодавство про дорожній рух

Законодавство про дорожній рух складається з цього Закону та актів законодавства України, що видаються відповідно до нього.

Стаття 3. Державне управління у сфері дорожнього руху

Державне управління у сфері дорожнього руху та його безпеки здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади Республіки Крим; місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та спеціально уповноваженими на це державними органами.

Розділ II.
КОМПЕТЕНЦІЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ЗАКОНОДАВЧОЇ І ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ОБЛАСНИХ, МІСЬКИХ, РАЙОННИХ ТА ІНШИХ МІСЦЕВИХ РАД НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ, МІНІСТЕРСТВ, ІНШИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

Стаття 4. Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері дорожнього руху

До компетенції Кабінету Міністрів України у сфері дорожнього руху належить:

підготовка проектів законів, нормативних актів з питань дорожнього руху та його безпеки, а також відповідальності за їх порушення на території України;

визначення повноважень органів виконавчої влади і управління;

формування державних органів управління у сфері дорожнього руху, керівництво їх діяльністю;

розробка і затвердження державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки на автомобільних дорогах, вулицях і залізничних переїздах, вимог екологічної безпеки, а також програм координації використання всіх видів транспорту загального користування (автомобільний, залізничний, повітряний, водний);

фінансування, керівництво і контроль за виконанням державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;

координація діяльності міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, об'єднань та місцевого самоврядування у сфері дорожнього руху, а також вимог екологічної безпеки;

контроль за виконанням законодавства про дорожній рух;

визначення єдиного порядку організації дорожнього руху та його безпеки;

встановлення єдиних вимог щодо проектування, будівництва, реконструкції, ремонту, утримання та охорони автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, затвердження програм їх будівництва;

встановлення єдиних вимог щодо конструкції та технічного стану транспортних засобів, що експлуатуються в Україні;

визначення порядку видачі ліцензій і сертифікатів на здійснення діяльності, пов'язаної з виготовленням, ремонтом і експлуатацією транспортних засобів, перевезенням вантажів і пасажирів, підготовкою водіїв, будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, іншими видами діяльності, що впливають на безпеку руху.

Стаття 5. Компетенція органів законодавчої та виконавчої влади Республіки Крим, областей та міст республіканського підпорядкування

До компетенції органів законодавчої та виконавчої влади Республіки Крим, областей та міст республіканського підпорядкування у сфері дорожнього руху належить:

прийняття нормативних актів з питань дорожнього руху та його безпеки, за винятком тих, що належать до компетенції Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України;

затвердження регіональних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;

державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства про дорожній рух та його безпеку, за діяльністю підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та господарювання щодо планування та виконання заходів з безпеки дорожнього руху, вимог екологічної безпеки;

формування фондів для фінансування державних програм і окремих заходів, спрямованих на розвиток дорожнього руху та його безпеки;

забезпечення розвитку мережі місцевих автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, їх утримання та охорони;

керівництво діяльністю по організації дорожнього руху;

організація навчання населення Правил дорожнього руху, проведення виховних заходів серед різних соціально-вікових груп населення щодо його безпеки;

організація підготовки та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів і розвиток мережі відповідних навчальних закладів;

організація та здійснення заходів для подання медичної допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних подій та медичного забезпечення безпеки дорожнього руху;

організація та фінансування заходів, пов'язаних з профілактикою дитячого дорожньо-транспортного травматизму;

керівництво роботою по пропаганді безпеки дорожнього руху, вимог екологічної безпеки;

контроль за справлянням державних і місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів у сфері дорожнього руху;

організація забезпечення індивідуальних власників транспортних засобів платними стоянками та колективними гаражами;

вирішення інших питань дорожнього руху.

Стаття 6. Компетенція міської та районної Ради народних депутатів і міської та районної виконавчої влади

До компетенції міської та районної Ради народних депутатів і міської та районної виконавчої влади у сфері дорожнього руху належить:

виконання вимог законодавства та рішень органів державної виконавчої влади про дорожній рух і його безпеку;

визначення компетенції підвідомчих адміністрацій, що створюються згідно із схемою управління містом чи районом, у сфері дорожнього руху та його безпеки;

розробка, затвердження та реалізація міських і районних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;

формування міських і районних фондів, у тому числі позабюджетних, для фінансування програм і окремих заходів, спрямованих на розвиток дорожнього руху та його безпеки;

контроль за організацією навчання різних соціально-вікових груп населення Правил дорожнього руху, планування заходів, пов'язаних із профілактикою його безпеки, та контроль за їх виконанням;

контроль за підготовкою і підвищенням кваліфікації водіїв, технічним обслуговуванням і ремонтом транспортних засобів, забезпеченням розвитку сфери цих послуг;

організація дорожнього руху на території міста і району згідно з відповідними генеральними планами, проектами детального планування та забудови населених пунктів, автоматизованих систем керування дорожнім рухом, комплексних транспортних схем і схем організації дорожнього руху та з екологічно безпечними умовами;

здійснення та фінансування заходів, пов'язаних із профілактикою дитячого дорожньо-транспортного травматизму;

проведення роботи по пропаганді безпеки дорожнього руху;

організація будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів;

встановлення порядку і здійснення заходів щодо забезпечення охорони транспортних засобів на платних стоянках та в колективних гаражах;

керівництво та контроль за діяльністю підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання за виконанням вимог законодавства, рішень органів державної виконавчої влади про дорожній рух і його безпеку;

контроль за виявленням дорожньо-транспортних подій та впровадженням заходів у місцях їх концентрації на аварійно-небезпечних ділянках вулиць, доріг та залізничних переїздах;

організація системи заходів щодо медичного забезпечення безпеки дорожнього руху та контроль за їх реалізацією;

накладання у межах своєї компетенції адміністративних стягнень за порушення законодавства у сфері дорожнього руху та його безпеки;

керівництво роботою по справлянню податків, зборів та інших обов'язкових платежів у сфері дорожнього руху.

Міська та районна Ради народних депутатів мають право розглядати і вирішувати інші питання, які відповідно до чинного законодавства належать до їх відання.

Стаття 7. Компетенція селищної та сільської Ради народних депутатів та їх виконавчих органів

До компетенції селищної та сільської Ради народних депутатів та їх виконавчих органів у сфері дорожнього руху належить:

забезпечення виконання вимог законодавства та рішень центральних органів державної виконавчої влади України з питань дорожнього руху та його безпеки;

розробка, затвердження та виконання місцевих програм безпеки дорожнього руху;

створення позабюджетних фондів для додаткового фінансування заходів щодо безпеки дорожнього руху;

організація та контроль за діяльністю підприємств з питань дорожнього руху і його безпеки;

сприяння створенню на території селищної або сільської Ради народних депутатів підприємств і організацій для надання платних послуг, пов'язаних з підготовкою та підвищенням кваліфікації водіїв, технічним обслуговуванням і ремонтом транспортних засобів;

сприяння діяльності по утриманню у безпечному для дорожнього руху стані автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та їх облаштуванню об'єктами сервісу;

сприяння організації та здійсненню медичної допомоги потерпілим у дорожньо-транспортних подіях та інших заходів щодо медичного забезпечення безпеки дорожнього руху;

проведення серед різних соціально-вікових груп населення профілактичних заходів щодо безпеки дорожнього руху;

навчання населення Правил дорожнього руху;

здійснення заходів щодо профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

Стаття 8. Компетенція органів територіального громадського самоврядування

Компетенція органів територіального громадського самоврядування у сфері безпеки дорожнього руху встановлюється відповідними місцевими Радами народних депутатів у межах наданих їм цим Законом повноважень, вимог екологічної безпеки.

Стаття 9. Компетенція власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів

До компетенції власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів або уповноважених ними органів у сфері дорожнього руху належить:

розробка програм та здійснення заходів щодо розвитку, удосконалення, ремонту та утримання у безпечному для дорожнього руху стані доріг, вулиць та залізничних переїздів, зон відчуження;

визначення структур управління, проектування, будівництва та утримання доріг, вулиць та залізничних переїздів;

участь у розробці положень про спеціальні структури управління дорожнім рухом;

компенсація витрат власникам транспортних засобів, якщо дорожньо-транспортні події сталися з причин незадовільного експлуатаційного утримання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів за рішеннями судових органів;

забезпечення безпечних, економічних та комфортних умов дорожнього руху;

організація і здійснення заходів, спрямованих на захист навколишнього природного середовища;

забезпечення учасників дорожнього руху інформацією з питань стану аварійності та дорожнього покриття, гідрометеорологічних та інших умов;

вирішення питань експлуатації автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів у надзвичайних ситуаціях;

передача права на експлуатаційне утримання доріг, вулиць та залізничних переїздів іншим юридичним особам.

визначення нормативів та виділення необхідних коштів на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів;

передача права на будівництво комунальних та інших споруд, прокладання комунікацій, на захисні роботи і споруди, сервісні споруди та обладнання відповідно до чинного законодавства;

проведення робіт по створенню і утриманню придо-

(Продовження на 6-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДОРОЖНІЙ РУХ

(Продовження. Початок на 5-й стор.).

рожніх зелених насаджень та інше;

термінове усунення пошкоджень на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах;

влаштування місць для зупинок транспортних засобів, стоянок і відпочинку учасників дорожнього руху та створення інших об'єктів дорожнього сервісу;

розробка та облаштування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів системами термінового зв'язку для виклику державтоінспекції, швидкої медичної та технічної допомоги;

обладнання доріг, вулиць та залізничних переїздів технічними засобами регулювання дорожнього руху та їх утримання;

проведення лінійного аналізу аварійності на підвідомчих автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах;

виявлення аварійно-небезпечних ділянок та місць концентрації дорожньо-транспортних подій і впровадження у таких місцях відповідних заходів щодо удосконалення організації дорожнього руху;

погодження маршрутів перевезення небезпечних, надгабаритних і великовагових вантажів;

забезпечення роботи спеціалізованих служб по здійсненню заходів щодо організації дорожнього руху;

своєчасне виявлення перешкод дорожньому руху та їх усунення, а у разі неможливості — невідкладного позначення дорожніми знаками, огороджувальними і направляючими засобами;

організація виконання встановлених вимог щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;

вирішення інших питань дорожнього руху згідно з чинним законодавством.

Стаття 10. Компетенція власників транспортних засобів

До відання власників транспортних засобів належить:

здійснення заходів щодо розвитку, експлуатації та утримання транспортних засобів;

розвиток мережі навчальних закладів по підготовці та підвищенню кваліфікації водіїв транспортних засобів;

організація та здійснення заходів щодо медичного забезпечення безпеки дорожнього руху;

організація та здійснення заходів щодо захисту навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту;

організація та фінансування заходів, пов'язаних із профілактикою дорожньо-транспортного травматизму;

вирішення питань експлуатації транспорту у надзвичайних ситуаціях.

Стаття 11. Участь міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади та об'єднань у забезпеченні безпеки дорожнього руху

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання у межах своєї компетенції забезпечують безпеку дорожнього руху, несуть відповідальність за виконання державних і галузевих програм у сфері дорожнього руху, видають нормативні акти про дорожній рух, що не суперечать законодавству про дорожній рух, сприяють підприємствам, установам та організаціям, що входять до їх складу, у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення безпеки дорожнього руху.

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання за дорученням Кабінету Міністрів України можуть виконувати окремі функції міжгалузевого управління у сфері дорожнього руху та його безпеки.

У міністерствах, інших центральних органах державної виконавчої влади та об'єднаннях, підприємствах та організаціях, що мають транспортні засоби, при чисельності зайнятих експлуатацією транспортних засобів понад 50 чоловік, вводиться посада фахівця з безпеки дорожнього руху, а понад 500 чоловік — створюється служба безпеки дорожнього руху. Положення про цю службу затверджує Кабінет Міністрів України.

Стаття 12. Участь підприємств, установ, організацій у забезпеченні безпеки дорожнього руху, обов'язки посадових осіб у цій сфері

1. Підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та господарювання розробляють і здійснюють заходи для забезпечення безпеки дорожнього руху, проводять у трудових колективах профілактичну роботу по дотриманню вимог законодавства про дорожній рух, за згодою з профспілковими організаціями включають до колективних договорів вимоги щодо форм впливу на членів трудового колективу у разі порушення ними обов'язків учасників дорожнього руху, встановлених чинним законодавством про дорожній рух.

2. Посадові особи, які відповідають за експлуатацію і технічний стан транспортних засобів, зобов'язані:

забезпечувати добір, підвищення кваліфікації та професійного рівня водіїв, здійснювати контроль за станом їх здоров'я і дотриманням режиму праці та відпочинку;

забезпечувати належний технічний стан транспортних засобів та дотримання екологічних вимог їх експлуатації;

не допускати до керування транспортними засобами осіб, які не мають права на керування транспортним засобом відповідної категорії, не пройшли у встановлений строк медичного огляду, перебувають у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, або у хворобливому стані, або під впливом ліків, що знижують їх реакцію і увагу;

не випускати на лінію транспортні засоби, технічний стан яких не відповідає вимогам державних стандартів, правил дорожнього руху, а також якщо вони не зареєстровані у встановленому порядку, переобладнані з порушенням вимог законодавства або не пройшли державного технічного огляду.

3. Посадові особи, які відповідають за будівництво, реконструкцію, ремонт, експлуатацію та облаштування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, мостів, шляхопроводів, інших споруд, зобов'язані:

забезпечувати утримання їх у стані, що відповідає встановленим вимогам щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;

при виникненні умов, що створюють загрозу безпеці дорожнього руху, здійснювати заходи для своєчасної заборони або обмеження руху, а також відновлення безпечних умов для руху;

впроваджувати у повному обсязі заходи щодо безпеки дорожнього руху при здійсненні будівництва, реконструкції та ремонту доріг, вулиць та залізничних переїздів;

позначати місця виконання робіт, місця, де залишено на дорозі, вулиці, залізничному переїзді машини і механізми, будівельні матеріали тощо, відповідними дорожніми знаками, огороджувальними і направляючими засобами, а в темний час доби і при тумані — сигнальними вогнями, передбаченими діючими нормами;

по закінченні робіт на дорозі, вулиці, залізничному переїзді негайно привести їх у стан, що забезпечує безперешкодний і безпечний рух транспортних засобів і пішоходів, та впорядкувати зони відчуження;

у разі забруднення проїзної частини доріг, вулиць, залізничних переїздів невідкладно здійснювати заходи для їх очищення і своєчасного попередження учасників дорожнього руху про загрозу безпеці руху, що виникла;

обладнувати їх технічними засобами регулювання дорожнього руху;

виявляти аварійно-небезпечні ділянки та місця концентрації дорожньо-транспортних подій та забезпечувати здійснення у таких місцях відповідних заходів щодо удосконалення умов та організації дорожнього руху для забезпечення його безпеки;

своєчасно виявляти перешкоди дорожнього руху та забезпечувати їх усунення, а у разі неможливості — невідкладно позначати дорожніми знаками, огороджувальними і направляючими засобами;

щомісяця проводити лінійний аналіз аварійності.

4. Особи, які відповідають за експлуатацію під'їзних і грунтових доріг, а також власники транспортних засобів зобов'язані виключати можливість виносу транспортними засобами землі, каміння або інших матеріалів на автомобільні дороги, вулиці, залізничні переїзди.

Стаття 13. Участь об'єднань громадян і громадян у здійсненні заходів щодо безпеки дорожнього руху

Об'єднання громадян і громадяни мають сприяти державним органам у здійсненні заходів щодо безпеки дорожнього руху.

З метою запобігання дорожньо-транспортним подіям і забезпечення транспортної дисципліни на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності та господарювання утворюються комісії з безпеки руху, що діють на підставі положення, затверджуваного Міністерством транспорту України.

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання зобов'язані враховувати пропозиції об'єднань громадян і громадян з питань безпеки дорожнього руху.

Держава забезпечує проведення пільгової податкової політики щодо об'єднань громадян, головною метою яких є проведення заходів з безпеки дорожнього руху.

Розділ III. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Стаття 14. Учасники дорожнього руху

Учасниками дорожнього руху є особи, які використовують автомобільні дороги, вулиці, залізничні переїзди або інші місця, призначені для пересування людей та перевезення вантажів за допомогою транспортних засобів.

До учасників дорожнього руху належать водії та пасажири транспортних засобів, пішоходи, велосипедисти, погоничі тварин.

Учасники дорожнього руху мають право на:

безпечні умови дорожнього руху, на відшкодування збитків, завданих внаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки руху;

вивчення норм і правил дорожнього руху;

отримання від гідрометеорологічних, дорожніх, комунальних та інших організацій, а також органів Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України інформації про умови дорожнього руху.

Учасник дорожнього руху може оскаржити дію працівника органів Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України у разі порушення з його боку чинного законодавства.

Учасники дорожнього руху зобов'язані:

знати і неухильно дотримувати вимог цього Закону, Правил дорожнього руху та інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху;

створювати безпечні умови для дорожнього руху, не завдавати своїми діями або бездіяльністю шкоди підприємствам, установам, організаціям і громадянам;

виконувати розпорядження органів державного нагляду та контролю щодо дотримання законодавства про дорожній рух.

Працівники органів внутрішніх справ, військової автомобільної інспекції, дорожньо-експлуатаційних служб при виконанні службових обов'язків можуть відступати від окремих вимог Правил дорожнього руху лише у випадках і при виконанні умов, викладених у них.

Стаття 15. Основні положення щодо допуску до управління транспортними засобами

Кожний громадянин, який досяг установленого цим Законом віку та не має медичних протипоказань, може у встановленому порядку отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії (стати водієм).

Право на керування транспортними засобами надається:

мототранспортними засобами і мотоколясками — з шістнадцятирічного віку;

автомобілями всіх видів і категорій (за винятком автобусів і вантажних автомобілів, обладнаних для перевезення більше восьми пасажирів), трамваями і тролейбусами — з вісімнадцятирічного віку;

автобусами і вантажними автомобілями, обладнаними для перевезення більше восьми пасажирів,— з дев'ятнадцятирічного віку.

Перелік захворювань і вад, при яких особа не може бути допущена до керування відповідними транспортними засобами, визначається Міністерством охорони здоров'я України.

Громадянин, який бажає отримати право на керування транспортним засобом, зобов'язаний пройти підготовку в обсязі, передбаченому програмою підготовки водіїв транспортних засобів відповідної категорії чи типу.

Підготовка та підвищення кваліфікації водіїв здійснюються у навчальних закладах незалежно від форм власності та господарювання, що отримали у встановленому порядку ліцензію на цю діяльність. Підготовка та підвищення кваліфікації здійснюються спеціалістами, які відповідають установленим кваліфікаційним вимогам, із застосуванням необхідних технічних засобів навчання. В особливих випадках допускається самопідготовка водіїв окремих категорій транспортних засобів. Порядок і типові програми підготовки та підвищення кваліфікації водіїв, кваліфікаційні вимоги до спеціалістів, які здійснюють таку підготовку, мінімальний перелік технічних засобів навчання, а також випадки допуску для засвоєння програми підготовки водіїв в індивідуальному порядку визначаються Міністерством освіти України і затверджуються відповідним державним органом з безпеки дорожнього руху.

Право на керування транспортними засобами підтверджується відповідним посвідченням. На території України діють національні і міжнародні посвідчення на право керування транспортними засобами, що відповідають Конвенції про дорожній рух. Порядок видачі цих посвідчень установлюється Кабінетом Міністрів України.

Водій може бути позбавлений права на керування транспортним засобом внаслідок погіршення стану здоров'я, якщо воно перешкоджає безпечному керуванню транспортним засобом, а також за невиконання встановлених обов'язків у передбачених законодавством випадках.

Позбавлення водія права на керування транспортним засобом внаслідок погіршення стану здоров'я провадиться на підставі висновків відповідних медичних закладів.

Позбавлення водія права на керування транспортним засобом внаслідок невиконання ним встановлених законодавством обов'язків провадиться на підставі матеріалів справи адміністративного порушення правил дорожнього руху, постанови про відмову в порушенні кримінальної справи або матеріалів кримінальної справи.

Позбавлення права на керування транспортним засобом провадиться до повного усунення причин, що перешкоджають водію безпечно керувати транспортним засобом, а в разі невиконання ним встановлених обов'язків на строк, визначений чинним законодавством.

Адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права на керування транспортними засобами не застосовується до осіб, які користуються ними у зв'язку з інвалідністю, за винятком випадків керування в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також у разі відмови зупинити транспортний засіб на вимогу працівника міліції, з метою виконання службових обов'язків, самовільного залишення місця дорожньо-транспортної події, ухилення від огляду на наявність алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння.

Позбавлення права на керування транспортним засобом провадиться шляхом вилучення у водія посвідчення уповноваженими посадовими особами Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України, перелік яких встановлюється законодавством України.

При наявності підстав для позбавлення водія права на керування транспортним засобом або накладення стягнення у вигляді штрафу посадові особи Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України мають право не повертати зазначене посвідчення до прийняття рішення про позбавлення права або сплати визначеного

(Продовження на 7-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДОРОЖНІЙ РУХ

(Продовження. Початок на 5-й, 6-й стор.).

штрафу. У цьому разі водієві видається тимчасовий дозвіл на керування транспортним засобом. За фактом затримання посвідчення і видачі тимчасового дозволу на керування транспортним засобом складається протокол про його вилучення або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення.

У разі систематичного порушення водієм правил дорожнього руху він може бути направлений уповноваженими посадовими особами Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України для перевірки знань цих правил.

Стаття 16. Основні права та обов'язки водія транспортного засобу

Водій має право:

керувати транспортним засобом і перевозити пасажирів або вантажі на дорогах, вулицях та в інших місцях, де рух транспорту не заборонено у встановленому порядку;

довіряти у встановленому порядку право користування і розпорядження приватним транспортним засобом іншій особі, яка має відповідне право на керування;

знати причину зупинки транспортного засобу посадовою особою державного органу, яка здійснює нагляд за дорожнім рухом, а також прізвище і посаду цієї особи;

відступати від вимог цього розділу Закону в умовах дії непереборної сили або коли іншими засобами неможливо запобігти власній загибелі чи каліцтву громадян;

одержувати відшкодування витрат у разі надання транспорного засобу працівникам міліції та охорони здоров'я у випадках, передбачених цим Законом;

на відшкодування збитків, завданих внаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки руху;

одержувати необхідну допомогу від посадових осіб, організацій, що беруть участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху.

Водій зобов'язаний:

мати при собі та на вимогу працівників міліції передавати для перевірки посвідчення, реєстраційні та інші документи, що підтверджують право на керування транспортним засобом, а також дорожні (маршрутні) листи і документи на вантаж, що перевозиться (крім власників транспортних засобів, які використовують їх в індивідуальних некомерційних цілях);

виконувати розпорядження працівників міліції, що даються в межах їх компетенції, передбаченої чинним законодавством. Правилами дорожнього руху та іншими нормативними актами;

вживати всіх можливих заходів до забезпечення безпечних умов для пересування найбільш уразливих учасників дорожнього руху — дітей, інвалідів, велосипедистів і людей похилого віку;

не допускати випадків керування транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, у хворобливому, втомленому стані, під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, а також не передавати керування транспортним засобом особі, яка перебуває у такому стані;

перевірити перед вирушенням у дорогу технічний стан транспортного засобу та стежити за ним у дорозі;

своєчасно подавати транспортний засіб на державний технічний огляд;

під час руху на автомобілі, обладнаному ременями безпеки, бути пристебнутим, а на мотоциклі — в застебнутому мотошоломі;

надавати переважне право для проїзду транспортним засобам із включеними синіми або червоними проблисковими маячками та спеціальними звуковими сигналами;

своєчасно сплачувати державний податок з власників транспортних засобів у встановлених законодавством розмірах;

надавати переважне право руху пішоходу, який знаходиться на пішохідній доріжці (зебрі). У цьому разі водій зобов'язаний надати можливість пішоходу безпечно перейти дорогу, вулицю;

вживати заходів щодо збереження чистоти автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та смуги відчуження, у тому числі з боку пасажирів.

Надавати транспортний засіб:

а) працівникам міліції та охорони здоров'я для доставки у найближчий медичний заклад осіб, які потребують невідкладної медичної допомоги;

б) працівникам міліції для виконання непередбачених і невідкладних службових обов'язків по затриманню правопорушників. При цьому водій має право на відшкодування збитків згідно з чинним законодавством.

У разі систематичного керування водієм транспортним засобом в стані алкогольного сп'яніння і нереагування на попередження з боку Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України суд має право вилучити і реалізувати транспортний засіб з поверненням його власнику встановленої суми.

Стаття 17. Основні права і обов'язки пішохода

Пішохід, тобто особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу (до пішоходів належать також особи, які рухаються в інвалідних колясках без двигунів, ведуть велосипед, мопед чи мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу або інвалідну коляску), має право:

на переважний перетин проїзної частини по позначених пішохідних переходах;

при відсутності в зоні видимості переходу чи перехрестя переходити дорогу, вулицю, залізничний переїзд під прямим кутом до краю проїзної частини на дільниці, де вона добре проглядається в обидві сторони;

вимагати від державних та місцевих органів влади, власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів створення необхідних умов для забезпечення безпеки руху.

Пішохід зобов'язаний:

рухатися по тротуарах, пішохідних або велосипедних доріжках, узбіччях, а в разі їх відсутності — по краю проїзної частини автомобільної дороги чи вулиці;

перетинати проїзну частину автомобільної дороги, вулиці по пішохідних переходах, а в разі їх відсутності — на перехрестях по лінії тротуарів і узбіч;

керуватися сигналами регулювальника та світлофора в місцях, де дорожній рух регулюється;

не затримуватися і не зупинятися без необхідності на проїзній частині автомобільної дороги, вулиці і залізничному переїзді;

не переходити проїзну частину автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, поза пішохідними переходами при наявності роздільної смуги, а також у місцях, де встановлені пішохідні чи дорожні огородження;

стримуватися від переходу проїзної частини при наближенні транспортного засобу з включеними проблисковим маячком та спеціальним звуковим сигналом;

не виходити на проїзну частину із-за нерухомого транспортного засобу або іншої перешкоди, що обмежує видимість, не переконавшись у відсутності транспортних засобів, що наближаються.

Стаття 18. Основні обов'язки та права пасажира

Пасажир, тобто особа, яка користується транспортним засобом, але не причетна до керування ним, зобов'язаний:

здійснювати посадку в транспортний засіб лише із спеціального майданчика, а в разі його відсутності — з тротуару чи узбіччя;

здійснювати посадку і висадку лише після повного припинення руху транспортного засобу;

не відволікати увагу водія від керування транспортним засобом;

під час руху на автомобілі, обладнаному ременями безпеки, бути пристебнутим, а на мотоциклі — в застебнутому мотошоломі.

Пасажир при користуванні транспортним засобом має право на:

безпечне перевезення себе і багажу;

відшкодування заподіяних збитків;

своєчасну і точну інформацію про умови і порядок руху.

Стаття 19. Основні права і обов'язки велосипедистів і погоничів тварин

Особи, які керують велосипедами без двигунів, мають право:

їздити по спеціальних велосипедних доріжках, а в разі їх відсутності — по краю проїзної частини дороги, вулиці чи узбіччю.

Вони зобов'язані:

використовувати технічно справні та належним чином обладнані велосипеди;

не перевозити вантажів, що заважають керуванню;

не перевозити пасажирів, за винятком дітей віком до семи років, на спеціально обладнаному сидінні.

Погоничі тварин зобов'язані:

не залишати тварин на проїзній частині без догляду, не переганяти тварин через залізничні колії та дороги, вулиці поза спеціально відведеними місцями, а також через проїзну частину в темний час доби і в умовах недостатньої видимості.

Візки (сани) повинні бути обладнані світловідбиваючими пристроями, а в темний час доби і ліхтарями.

Стаття 20. Навчання різних груп населення Правил дорожнього руху

Уряд Республіки Крим, місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування керують діяльністю по навчанню різних соціально-вікових груп населення Правил дорожнього руху.

Підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та господарювання здійснюють заходи щодо навчання працюючих по найму громадян Правил дорожнього руху.

Органи освіти забезпечують вивчення Правил дорожнього руху в усіх дошкільних, середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах, професійно-технічних училищах, а також підготовку відповідних спеціалістів.

Прищеплення дітям навичок безпечної поведінки на дорогах розпочинається у дошкільних закладах з півторарічного віку. Навчання учнів Правил дорожнього руху проводиться за програмами, що забезпечують отримання посвідчення на право керування мотоциклом і легковим автомобілем у період навчання у школі, училищі.

Органи соціального захисту населення проводять заходи, спрямовані на підготовку до безпечного дорожнього руху людей похилого віку та інвалідів, а також на їх захист під час дорожнього руху.

Навчання населення Правил дорожнього руху здійснюється згідно із програмами, затверджуваними відповідними державними органами з безпеки дорожнього руху, за поданням органів освіти та соціального захисту населення.

Навчання громадян Правил дорожнього руху здійснюється в державних, відомчих чи приватних закладах, а також самостійно. Державні іспити на отримання права користування транспортними засобами складаються тільки в органах Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України.

Органи Державтоінспекції, засоби масової інформації подають допомогу відповідним органам у проведенні профілактичних заходів і в навчанні різних соціально-вікових груп населення Правил дорожнього руху.

Розділ IV. АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ, ВУЛИЦІ

Стаття 21. Автомобільні дороги, вулиці, їх поділ, користування ними

Автомобільна дорога, вулиця являє собою частину території, в тому числі в населеному пункті, призначену для руху транспортних засобів і пішоходів, з усіма розміщеними на ній спорудами.

Автомобільні дороги, вулиці поділяються на: загального користування, відомчі та приватні.

Автомобільні (позаміські) дороги загального користування поділяються на дороги державного та місцевого значення. Автомобільні дороги державного значення поділяються на магістральні та інші.

У містах вулиці та дороги поділяються на магістральні вулиці та дороги, дороги та вулиці місцевого значення.

Порядок користування автомобільними дорогами визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 22. Основні вимоги щодо проектування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів

Організації та громадяни, які здійснюють розробку типових або індивідуальних проектів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів зобов'язані передбачати весь комплекс заходів, пов'язаних із забезпеченням безпеки дорожнього руху, екологічних вимог, з урахуванням специфічних потреб інвалідів.

Зменшення капітальних витрат за рахунок скорочення заходів, що впливають на безпеку дорожнього руху, забороняється. Проекти на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів підлягають експертизі, погодженню в органах державного нагляду за дотриманням законодавства, правил, норм та стандартів з безпеки дорожнього руху на відповідність вимогам правил, нормативів і стандартів з безпеки дорожнього руху та екологічній експертизі, а виявлені відхилення від їх вимог — усуненню.

Стаття 23. Основні вимоги щодо будівництва, реконструкції і ремонту автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів

Усі роботи по будівництву, реконструкції і ремонту автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів повинні здійснюватися згідно з проектами та вимогами правил, нормативів і стандартів України з безпеки дорожнього руху.

У разі виникнення умов, за яких неможливо реалізувати окремі проектні рішення, виконавець робіт зобов'язаний повідомити про це проектувальника і замовника з метою розробки додаткових заходів по безпеці дорожнього руху.

Приймання завершених будівництвом, реконструкцією і ремонтом робіт на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах проводиться за участю органів державного нагляду за дотриманням законодавства, правил, норм та стандартів з безпеки дорожнього руху після виконання заходів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху.

Стаття 24. Основні вимоги до діяльності власників доріг, вулиць та залізничних переїздів

Власники доріг, вулиць та залізничних переїздів або уповноважені ними органи несуть відповідальність за створення безпечних умов руху на дорогах, вулицях та залізничних переїздах, що знаходяться у їх віданні.

При виконанні робіт по ремонту і утриманню автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів дорожньо-експлуатаційні організації у першочерговому порядку повинні здійснювати заходи щодо безпеки дорожнього руху на основі обліку і аналізу дорожньо-транспортних подій, результатів обстежень і огляду автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів і передусім на аварійних і небезпечних ділянках та місцях концентрації дорожньо-транспортних подій.

Власники доріг, вулиць та залізничних переїздів або органи, уповноважені ними здійснювати експлуатаційне утримання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, мають право вимагати від користувачів дотримання чинних законодавчих і нормативних актів стосовно дорожнього руху, правил ремонту і утримання доріг, вулиць та залізничних переїздів та правил користування дорогами і дорожніми спорудами та їх охорони.

Єдині правила ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, правила користування ними та їх охорони затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Власники доріг, вулиць та залізничних переїздів, керівні працівники дорожньо-експлуатаційних організацій несуть відповідальність, в тому числі і кримінальну, якщо дорожньо-транспортна подія сталася з їх вини.

Стаття 25. Обладнання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів об'єктами сервісу

Уряд Республіки Крим, місцеві органи державної ви-

(Продовження на 8-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДОРОЖНІЙ РУХ

(Продовження. Початок на 5-й, 6-й та 7-й стор.).

конавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані разом з дорожніми органами здійснювати заходи щодо обладнання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів об'єктами автомобільного сервісу згідно із затвердженими нормативами проектування, планами будівництва і генеральними схемами розміщення таких об'єктів, з дотриманням екологічно безпечних умов, а також організовувати їх роботу з метою максимального задоволення потреб учасників дорожнього руху. Автомобільні дороги, вулиці та залізничні переїзди з інтенсивним рухом обладнуються засобами аварійного зв'язку для виклику служб швидкої медичної допомоги, працівників органів внутрішніх справ і дорожньо-експлуатаційних організацій.

Стаття 26. Обмеження або заборона дорожнього руху при виконанні робіт на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах

При виконанні робіт в смузі відведення автомобільної дороги, вулиці та залізничного переїзду, якщо це загрожує безпечному чи безперебійному руху транспорту і пішоходів, організації, що відповідають за утримання автомобільної дороги, вулиці та залізничного переїзду, можуть закрити чи обмежити рух на основі ордера, який видається відповідним дорожнім органом, а в містах — службою місцевого державного органу виконавчої влади та місцевого самоврядування. У ордері викладаються умови заборони або обмеження руху, порядок інформування про це учасників дорожнього руху, заходи щодо безпеки дорожнього руху і строки проведення робіт.

Порушення цих вимог тягне за собою матеріальну відповідальність організацій, що виконують роботи.

Обмеження або заборона руху без ордера можлива лише у випадках, пов'язаних із стихійними явищами, а також з необхідністю виконання аварійних робіт, про що повідомляється місцевим органом державної виконавчої влади, органом місцевого самоврядування і Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 27. Організація дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах

Організація дорожнього руху здійснюється спеціалізованими службами, положення про які затверджуються відповідними державними органами з безпеки дорожнього руху.

Організація дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах здійснюється із застосуванням технічних засобів і автоматизованих систем керування дорожнім рухом, що відповідає вимогам діючих в Україні стандартів, на основі погоджених з Державтоінспекцією проектів і схем організації дорожнього руху та затверджених місцевими органами державної виконавчої влади у встановленому порядку.

Зміни в організації дорожнього руху з метою підвищення інтенсивності руху транспортних засобів за рахунок зниження рівня безпеки дорожнього руху не допускаються.

При виникненні загрози безпеці дорожнього руху відповідні посадові особи Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України, дорожніх і комунальних служб мають право вносити оперативні зміни в організацію дорожнього руху.

При виникненні місць концентрації дорожньо-транспортних подій всі заходи щодо ліквідації причин та їх умов виконуються позачергово.

Стаття 28. Спеціалізовані служби організації дорожнього руху

Заходи щодо організації дорожнього руху здійснюються спеціалізованими службами, положення про які затверджується відповідними державними органами з безпеки дорожнього руху.

Розділ V. ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ

Стаття 29. Допуск транспортних засобів до участі у дорожньому русі

До участі у дорожньому русі допускаються транспортні засоби, конструкція і технічний стан яких відповідають вимогам діючих в Україні правил, нормативів і стандартів, що мають сертифікат на відповідність цим вимогам і пройшли державний технічний огляд (за винятком транспортних засобів, що не підлягають огляду).

З метою збереження автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, допускається за окремим дозволом в порядку і за плату, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Місце переїзду автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів транспортними засобами на гусеничному ходу для виконання сільськогосподарських робіт встановлюється власником дороги, вулиці та залізничного переїзду спільно з Державтоінспекцією Міністерства внутрішніх справ України.

Пересування транспортних засобів на гусеничному ходу дозволяється тільки на місцевих шляхах без твердого покриття при мінусовій температурі атмосферного повітря.

Не допускається участь у дорожньому русі транспортних засобів з правим розташуванням керма.

Стаття 30. Основні вимоги щодо виробництва транспортних засобів

Конструкція транспортних засобів повинна відповідати вимогам сучасних правил, нормативів і стандартів, встановленим рівням викидів забруднюючих речовин в атмосферу, а нормативно-технічна документація має бути узгоджена з відповідними уповноваженими державними органами.

Перед початком серійного виробництва транспортних засобів або їх складових частин проводяться спеціальні випробування і за їх позитивними наслідками видається сертифікат встановленої форми. Сертифікаційні випробування проводяться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Підприємства, установи і організації незалежно від форм власності та господарювання, а також громадяни-підприємці, які виготовляють транспортні засоби, їх складові частини і комплектуючі вироби, повинні мати відповідну ліцензію.

Стаття 31. Основні вимоги щодо ввезення на територію України транспортних засобів

Транспортні засоби, їх складові частини і комплектуючі вироби, що ввозяться на територію України, підлягають перевірці на відповідність діючим стандартам або повинні мати сертифікат, виданий уповноваженим на це Секретаріатом ЄЕК ООН Адміністративним органом по сертифікації дорожніх транспортних засобів.

Правила ввезення транспортних засобів на територію України визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 32. Основні вимоги щодо ввезення на територію транспортних засобів

Переобладнання транспортних засобів, тобто зміна типу або марки (моделі), призначення чи параметрів конструкції транспортних засобів, що перебувають в експлуатації, шляхом установки кабіни, кузова чи їх деталей, спеціального обладнання і номерних агрегатів, не передбачених нормативно-технічною документацією на даний транспортний засіб, повинно відповідати правилам, нормативам і стандартам України.

Не дозволяється без погодження з виробниками транспортних засобів та їх складових частин переобладнання, що веде до зміни повної маси і її розподілу по вісям, розміщення центру ваги, типу двигуна, його ваги і потужності, колісної бази чи колісної формули, системи гальмового і рульового керування та трансмісії.

При переобладнанні п'яти і більше транспортних засобів повинні виконуватися вимоги статті 30 цього Закону.

Переобладнання, що призвело до зміни облікових даних механічного транспортного засобу, повинно бути відображено у його реєстраційних документах.

Стаття 33. Основні вимоги щодо технічного стану транспортних засобів, що перебувають в експлуатації

Технічний стан транспортних засобів, що перебувають в експлуатації, у частині, що стосується безпеки дорожнього руху та охорони навколишнього середовища, має відповідати правилам, нормативам і стандартам, затвердженим у встановленому порядку.

Обов'язок щодо забезпечення належного технічного стану транспортних засобів покладається на їх власників або інших осіб, які їх експлуатують, згідно з чинним законодавством.

Стаття 34. Реєстрація та облік транспортних засобів

Державній реєстрації та обліку підлягають призначені для експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування автомобілі, автобуси, самохідні машини, сконструйовані на шасі автомобілів, мотоцикли всіх типів, марок і моделей, причепи, напівпричепи та мотоколяски.

Державна реєстрація і облік здійснюються органами Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України, а їх порядок установлюється Кабінетом Міністрів України.

Усі інші механічні транспортні засоби підлягають відомчій реєстрації та обліку, порядок яких установлюється:

транспортних засобів військових частин і об'єднань — відповідними міністерствами і відомствами, яким підпорядковано ці частини і об'єднання;

великотоннажних автомобілів та інших технологічних транспортних засобів незалежно від форм власності, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, — Державним комітетом України по нагляду за охороною праці;

трамваїв і тролейбусів — Державним комітетом України по житлово-комунальному господарству;

гоночних і спортивних механічних транспортних засобів незалежно від власності — Міністерством України у справах молоді і спорту;

тракторів, самохідних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів незалежно від форм власності, що підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, — Міністерством сільського господарства і продовольства України.

Власники транспортних засобів зобов'язані зареєструвати належні їм транспортні засоби протягом десяти діб після їх придбання, одержання або виникнення обставин, що потребують внесення змін у реєстраційні документи.

За рішенням Уряду Республіки Крим, місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування може провадитися реєстрація мопедів, велосипедів і гужових візків (саней).

Експлуатація незареєстрованих транспортних засобів, а також без державних номерних знаків встановленого зразка забороняється. У разі експлуатації такого транспортного засобу він може бути примусово вилучений. Власнику транспортного засобу в цьому випадку повертається його вартість із врахуванням технічного стану і строку експлуатації.

Стаття 35. Державний технічний огляд транспортних засобів

Механічні транспортні засоби, що беруть участь у дорожньому русі, а також причепи (напівпричепи) до них підлягають обов'язковому державному технічному огляду в порядку, встановленому Кабінетом міністрів України.

Механічні транспортні засоби, що не пройшли обов'язковий черговий технічний огляд, до подальшої експлуатації не допускаються.

Стаття 36. Основні вимоги щодо технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів

Власники транспортних засобів або особи, які їх експлуатують, зобов'язані забезпечувати своєчасне і в повному обсязі проведення робіт по їх технічному обслуговуванню і ремонту згідно з нормативами, встановленими виробниками відповідних транспортних засобів.

Підприємства, установи і організації незалежно від форм власності та господарювання, а також громадяни, які надають послуги по обслуговуванню і ремонту транспортних засобів, повинні мати ліцензію на виконання цих робіт.

Уряд Республіки Крим, місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні організовувати роботу і всіляко сприяти створенню мережі служб швидкої технічної допомоги учасникам дорожнього руху безпосередньо на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах.

Стаття 37. Підстави для заборони експлуатації транспортних засобів

Експлуатація транспортних засобів забороняється з вилученням державних номерних знаків у разі:

порушення правил, нормативів і стандартів, у частині забезпечення безпеки дорожнього руху під час виготовлення транспортних засобів;

переобладнання транспортних засобів з порушенням вимог статті 32 цього Закону;

технічних неполадок, при яких експлуатація транспортних засобів не допускається;

невідповідності реєстраційних даних записам у свідоцтві про реєстрацію (технічному паспорті, технічному або реєстраційному талоні);

невідповідності державних номерних знаків вимогам стандартів або реєстраційним документам;

відсутності талона про проходження державного технічного огляду.

Розділ VI. СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА НОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Стаття 38. Завдання стандартизації та нормування дорожнього руху

Стандартизація та нормування дорожнього руху провадяться з метою встановлення обов'язкових норм, правил, вимог щодо організації та безпеки дорожнього руху.

Стаття 39. Стандарти дорожнього руху

Державні стандарти дорожнього руху визначають поняття і терміни, методи здійснення контролю за станом організації дорожнього руху, вимоги щодо запобігання шкідливому впливу транспорту на здоров'я людини та навколишнє природне середовище, інші питання, пов'язані з дорожнім рухом. Стандарти дорожнього руху розробляються та вводяться в дію в порядку, що встановлюється законодавством України.

Стаття 40. Нормативи дорожнього руху

Нормативи дорожнього руху повинні відповідати вимогам безпеки, економічності та комфортності дорожнього руху, охорони навколишнього природного середовища та здоров'я людини.

У разі необхідності для деяких категорій доріг і вулиць можуть, залежно від їх функціонального призначення, встановлюватися окремі нормативи. Нормативи розробляються, вводяться і контролюються міністерствами, відомствами і підприємствами України та іншими уповноваженими органами відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 41. Правила дорожнього руху

В Україні встановлено правосторонній рух транспортних засобів.

Порядок початку руху, зміни руху за напрямком, розташування транспортних засобів і пішоходів, вибору швидкості руху та дистанції, обгону та стоянки, проїзду перехресть, пішохідних переходів і залізничних переїздів, зупинок транспортних засобів загального користування, користування зовнішніми світловими приладами, правила пересування пішохо-

(Закінчення на 9-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДОРОЖНІЙ РУХ

(Закінчення. Початок на 5-й, 6-й, 7-й, 8-й стор.).

дів, проїзд велосипедистів, а також питання організації руху та його безпеки регулюються Правилами дорожнього руху, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Розділ VII. ПЛАНУВАННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Стаття 42. Загальні положення єдиної системи обліку показників дорожнього руху і його безпеки

В Україні встановлюється єдина система державного обліку показників дорожнього руху і його безпеки: транспортних засобів, водіїв, автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, аварійності і дорожньо-транспортного травматизму, адміністративних правопорушень у сфері дорожнього руху тощо.

Перелік статистичних показників дорожнього руху, порядок обліку і звітності встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Уряд Республіки Крим, обласні органи державної виконавчої влади і міст республіканського підпорядкування можуть розширити перелік статистичних показників, якщо це необхідно для прийняття рішень в межах компетенції, наданій цим Законом.

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання не вправі запроваджувати звітність, не передбачену єдиною системою державного обліку показників дорожнього руху і його безпеки.

Стаття 43. Планування заходів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху

Державними, республіканськими і місцевими органами влади та управління розробляються, затверджуються і реалізуються державні, республіканські, обласні, міські та районні програми забезпечення безпеки дорожнього руху. Розробка їх здійснюється на основі раціонального поєднання територіального та галузевого планування, формування взаємопов'язаних збалансованих показників з урахуванням соціально-економічних і екологічних умов конкретного регіону, рівня розвитку дорожньої мережі, стану аварійності та інших показників єдиної системи державного обліку дорожнього руху.

Програма забезпечення безпеки дорожнього руху повинна включати:

аналіз стану безпеки дорожнього руху та прогноз на певний період;

конкретні обгрунтовані цілі;

заходи, реалізація яких дозволить досягти намічених цілей;

вартість програми та джерела її фінансування;

форми і періодичність контролю за виконанням програми.

Стаття 44. Фінансування заходів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху

Фінансування заходів, передбачених програмами, а також інших заходів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, відрахувань міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади та об'єднань, місцевих бюджетів, позабюджетних коштів і фондів.

Розділ VIII. МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Стаття 45. Медичний огляд і переогляд кандидатів у водії і водіїв транспортних засобів

Медичний огляд проводиться з метою визначення здатності кандидатів у водії і водіїв до безпечного керування транспортними засобами. Зазначений огляд включає: попередні, періодичні, щозмінні передрейсові і післярейсові огляди, а також позачергові огляди, зумовлені необхідністю. Періодичність оглядів, порядок їх проведення і направлення водіїв на позачергові огляди визначаються Міністерством охорони здоров'я України і затверджуються відповідним державним органом з безпеки дорожнього руху.

Стаття 46. Обов'язки адміністрації підприємств, установ і організацій щодо охорони здоров'я і контролю за умовами праці водіїв транспортних засобів

Адміністрація підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання, до штатів яких входять водії, зобов'язана:

організовувати обов'язкове страхування кожного водія на випадок нещасної події;

організовувати роботу водіїв згідно з чинним законодавством, режимом праці і відпочинку;

запроваджувати заходи, спрямовані на зниження напруженості праці і втомлюваності водіїв;

організовувати харчування водіїв у робочий час;

забезпечувати водіїв санітарно-побутовими приміщеннями і обладнанням, а також приміщеннями для здійснення лікувально-профілактичних заходів;

організовувати з участю місцевих органів охорони здоров'я роботу з водіями по вдосконаленню навичок подання першої медичної допомоги.

Для медичного контролю обслуговування водіїв та їх оздоровлення підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та господарювання при чисельності водіїв 100 і більше чоловік створюються відомчі спеціалізовані медичні, фельдшерські та оздоровчі пункти, медико-санітарні частини, поліклінічні відділення та заклади охорони здоров'я, а при чисельності водіїв менше 100 чоловік — з територіальними медичними закладами укладаються договори на їх медичне обслуговування.

Контроль за умовами праці водіїв, виконанням вимог органів державного нагляду, міжвідомчого і відомчого контролю для усунення порушень діючих правил по охороні праці і стандартів безпеки праці на робочих місцях водіїв здійснюють відповідні служби міністерств, відомств, концернів, корпорацій та інших об'єднань, профспілкові організації, а також органи санітарно-епідеміологічної служби.

Стаття 47. Організація подання медичної допомоги потерпілим у дорожньо-транспортних подіях

Для забезпечення подання допомоги потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних подій місцеві органи охорони здоров'я за погодженням з органами Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України закріплюють за конкретними ланками автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів лікувальні заклади, в яких є відповідні фахівці, відділення або палати, що мають можливість цілодобового прийому, обстеження і лікування потерпілих.

На ділянках доріг, вулиць та залізничних переїздах встановлюються відповідні дорожні знаки з інформацією про найближчу лікарню, напрямок руху та відстань до неї, номер телефону.

Інші медичні заклади, що знаходяться в безпосередній близькості від автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, повинні бути забезпечені необхідним медичним обладнанням, згідно з переліком, затверджуваним Міністерством охорони здоров'я України, і позначені дорожнім знаком «Пункт першої медичної допомоги».

Вказані лікарні і лікувально-профілактичні заклади повинні бути обладнані засобами зв'язку. На магістральних автомобільних дорогах закріплені лікарні і станції швидкої допомоги забезпечуються також системою сигнально-викличного зв'язку.

Стаття 48. Медична підготовка водіїв і посадових осіб органів Міністерства внутрішніх справ України

Водії транспортних засобів, відповідні посадові особи органів Міністерства внутрішніх справ України зобов'язані володіти практичними навичками подання першої медичної допомоги потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних подій, періодично проходити відповідну підготовку за програмами, що затверджуються Міністерством охорони здоров'я України.

Водії зобов'язані стежити за наявністю на транспортних засобах спеціальних медичних аптечок, їх укомплектуванням.

Посадові особи Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України, які здійснюють безпосередній нагляд за дорожнім рухом, зобов'язані стежити за укомплектуванням закріплених за ними патрульних автомобілів і приміщень стаціонарних постів медичним майном і медикаментами для подання першої медичної допомоги потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних подій згідно з переліком, що встановлюється Міністерством охорони здоров'я України.

Розділ IX. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 49. Охорона навколишнього природного середовища

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання, що здійснюють проектування, виробництво та експлуатацію механічних транспортних засобів, зобов'язані вживати заходів щодо запобігання та зменшення викидів вказаними засобами забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, а також шуму і вібрації.

Не допускається виробництво та експлуатація автотранспортних засобів, у викидах яких вміст забруднюючих речовин перевищує встановлені нормативи.

Керівники транспортних організацій, власники автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та транспортних засобів несуть персональну відповідальність за додержання гранично допустимих нормативів викидів і скидів забруднюючих речовин і гранично допустимих рівнів фізичних впливів на навколишнє природне середовище, встановлених для відповідного типу транспорту.

Підприємства, що виготовляють пальне, повинні дотримувати державних стандартів щодо якості палива і мастильних матеріалів.

У разі виготовлення неякісного палива підприємство притягається до відповідальності у вигляді штрафу.

З метою запобігання забрудненню грунту відпрацьованими нафтопродуктами автопідприємства повинні бути забезпечені спеціальними місткостями для їх зберігання.

Стаття 50. Проектні та наукові розробки

Підприємства, установи і організації, що розробляють перспективні програми, комплексні схеми та проекти організації дорожнього руху, а також здійснюють ці розробки, повинні передбачати в них заходи, спрямовані на запобігання та зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє середовище, а також шуму і вібрації.

Розділ X. КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Стаття 51. Завдання контролю у сфері дорожнього руху

Контроль у сфері дорожнього руху спрямований на забезпечення дотримання міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади та об'єднаннями, а також громадянами вимог законодавства України про дорожній рух.

Стаття 52. Органи, що здійснюють контроль у сфері дорожнього руху

Контроль у сфері дорожнього руху здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами законодавчої та виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, відповідним державним органом з безпеки дорожнього руху і його місцевими органами, Державтоінспекцією Міністерства внутрішніх справ України, іншими спеціально уповноваженими на це державними органами (державний контроль), а також міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади та об'єднаннями (відомчий контроль).

Розділ XI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДОРОЖНІЙ РУХ

Стаття 53. Відповідальність за порушення законодавства про дорожній рух

Юридичні та фізичні особи, винні в порушенні законодавства про дорожній рух, відповідних правил, нормативів і стандартів, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Розділ XII. МІЖНАРОДНІ УГОДИ

Стаття 54. Міжнародні угоди

Якщо міжнародною угодою України встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у законодавстві України про дорожній рух, то застосовуються правила міжнародної угоди.

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
30 червня 1993 року

Закон України

Про внесення змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про державну статистику» Верховна Рада України **постановляє:**

Внести до Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122; 1985 р., № 17, ст. 415, № 24, ст. 553, № 44, ст. 1056; 1986 р., № 15, ст. 326, № 27, ст. 539, № 52, ст. 1057; 1987 р., № 12, ст. 226, № 25, ст. 453, 454, № 35, ст. 674, № 49, ст. 1009, № 50, ст. 1016; 1988 р., № 33, ст. 808, № 52, ст. 1184; 1989 р., № 19, ст. 182, № 22, ст. 236, № 49, ст. 673; 1990 р., № 5, ст. ст. 59, 60, № 12, ст. 194, № 18, ст. 278, № 20, ст. 313, № 22, ст. 367, № 34, ст. 501; 1991 р., № 7, ст. 45, № 8, ст. 56, № 11, ст. 106; Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 39, ст. 514, № 40, ст. 527, № 45, ст. 600; 1992 р., № 5, ст. 40, № 32, ст. 457, № 35, ст. 511, № 39, ст. 570; 1993 р., № 18, ст. 189) такі зміни і доповнення:

1. Доповнити Кодекс статтею 244^3 такого змісту:

«Стаття 244^3. Органи державної статистики

Органи державної статистики розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням порядку подання статистичних даних (стаття 186^3).

Від імені органів державної статистики розглядати справи і накладати адміністративні стягнення мають право Міністр статистики України та його заступники, начальники управління статистики Республіки Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь статистики, районних, міських відділів статистики та їх заступники».

2. У статті 221 виключити цифри «186^3».

3. У статті 225:

із частини першої виключити абзац такого змісту:

«органів державної статистики (стаття 186^3)»;

частину другу після цифр «244^2» доповнити цифрами «244^3».

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
30 червня 1993 року

Продиктовано в номер

Нові святі Слобожанщини

Рішенням Священного Синоду Української православної церкви віднесено до святих новомучеників архієпископів Онуфрія та Олександра, які постраждали за віру в роки сталінських репресій.

Сифіліс у... дитсадку

Чернівецька облсанепідемстанція обнародувала статистику захворюваності венеричними недугами. Цифри свідчать про те, що на Буковині різко зросла чисельність носіїв цієї зарази.

Справжній переполох викликало повідомлення про те, що в кількох дитячих дошкільних закладах серед персоналу виявлено хворих на сифіліс. Як з'ясувалося, прецедент стався внаслідок порушення регулярності проведення медогляду працівників.

Носіїв венеричних хвороб госпіталізовано. Весь персонал мережі дошкільних закладів терміново обстежується медиками.

Грибні дощі?

Протягом останніх тижнів медичні заклади Запоріжжя зареєстрували 41 випадок гострих отруєнь грибами. Семеро чоловік, зокрема і діти, загинули. Багато — перебувають у тяжкому стані. Медики застерігають від вживання небезпечних дарів природи і висувають версію, що цього літа навіть їстівні гриби можуть бути отруйними внаслідок попадання на них токсичних речовин разом з дощем та загазованого повітря.

Ви зберегли партквиток?

71 делегат взяв участь у Полтавській обласній відновлювальній конференції комуністичної партії України. Вони прийняли звернення як до своїх однодумців, так і до Верховної Ради України. Закликали усіх, хто в силу своїх політичних переконань зберіг партквиток, пройти перереєстрацію, почати політичну діяльність по захисту ідеалів соціалізму, повернення довіри людей до КПУ.

Плюс ставлення до міськради

«Трудовий союз», очолюваний депутатом міськради, робітником одного з підприємств Семеном Печерським, почав збирання підписів за включення до бюлетеню для голосування під час референдуму 26 вересня й такого питання: «Про довіру (недовіру) одеській міській Раді». Сам «ТС» виступає за висловлення недовіри Радам усіх рангів, до чого й закликає одеситів.

Наказали депутатам

Обласні організації Руху, УРП, ДПУ, «Зелений світ», козацьке товариство направили депутатам Верховної Ради від Чернігівської області листи, в яких закликають їх проголосувати за відміну наміченого на вересень референдуму і зекономити величезні кошти. Вони вважають, що авторитет народних обранців зросте після проголошення саморозпуску депутатського корпусу і призначення дати нових виборів.

Немає зайвого квиточка?

Сьогодні в Києві почалася дводенна нарада міністрів транспорту країн СНД. Місяць тому на подібній зустрічі в Ташкенті вирішувались проблеми залізничників. У Києві ж розглядатимуться питання тарифної політики в авіації та автотранспорті, заправки пальним автомобілів міжнародного сполучення та про глобальну модернізацію системи управління повітряним сполученням, системи бронювання та продажу авіаквитків.

Виставки

Соляріс їхньої міфології

Київ зустрівся з творчістю родини художників Шнайдерів з Херсона. Майже місяць Марія Шнайдер-Сенюк, заслужений художник України, її чоловік Борис Шнайдер та двоє синів Андрій та Юрій представляли киянам свою творчість.

Великий зал Українського Дому щиро приймав проміння світла, віддаючи глядачеві барви чудових декоративних гобеленів. Надовго зупинялися прискіпливі глядачі перед «Купальськими ночами», триптихом «Тиша дніпрових заплав», «Хлібом». Роботи Андрія Шнайдера «Європа» і «Трійця» викликають пошану майстерності молодого художника. Величний диптих «Пісня і музика» (власність Херсонського музичного театру) нагадує нам знову про притаманне українському народові поетичне сприймання світу. І ціла низка малярських робіт Андрія та Юрія, поліфонія малих живописних «гобеленів», де таємничим океаном розгортається Соляріс їх міфології, де скрути і радощі невід'ємні.

Своє фахове життя і Марія Нестерівна, і Борис Лукич розпочали у Львові, де вчилися разом в училищі прикладного та декоративного мистецтва, яке закінчили у 1956 році. Після цього — загартування навичок і знайомство з новими фаховими таємницями у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва. І згодом вже сини їх обирають той же інститут для навчання, який закінчують по відділу художнього текстилю — Андрій у 1985 році, Юрій нещодавно — у 1992 році. У професійний мистецький світ вливається нова молода сила, яка несе цікаві і своєрідні здобутки у станковому малярстві і гобелені. Твори родини Шнайдерів зберігаються у багатьох музеях та приватних колекціях в Україні, Болгарії, США, Канаді.

Тетяна ЗЕМЯ.

Щось новеньке

«Пирятинська» наступає на «Миргородську»

На території Пирятинської харчосмакової фабрики (зараз це орендне підприємство «Удай»), поруч з Миргородською здравницею, кілька років тому пробурили 33-метрову свердловину, аби мати воду для власних господарських потреб. Багатьом вона припала до смаку, як і ситро та інші напої, виготовлені з неї.

Торік вирішили зробити глибокий аналіз води. Наслідки здивували навіть спеціалістів: після триразового дослідження дійшли висновку, що пирятинська вода за лікувально-столовими властивостями нічим не поступиться «Миргородській», а в деяких показниках навіть краща: столова, лікує хронічні гастрити із секреторною недостатністю, хронічні коліти.

Запаси «Пирятинської» практично не обмежені, а затрати на розлив мінімальні. А головне — ця вода вдвічі дешевша за «Миргородську».

Павло КАРНАУХ.

Полтава.

Не поїду я в Європу, бо не маю гардеробу

Перехід до ринкових відносин, що розбудив інфляційного звіра, вельми несподіваним чином позначився на взаєминах закоханих. Їхнє безсмертне почуття, наче діамант, на мить сховало грань духовну і висвітлило грань матеріальну. Для того, щоб оправити цей діамант у громадянський шлюбний союз, справити весілля і дотриматись давніх звичаїв, сьогодні потрібен мільйон у кошику. А щоб його заробити, треба пережити набагато більше за героїв однойменного фільму.

Він — пережив. Він — заробив. Але не пробився до фіналу телегри «Щасливий випадок», і питання про весільну подорож постало руба. Діамант — камінь долі.

Сергій ВУСАТИЙ.

Фото В. ТАРАСОВА.

Реалії

Вищий за всіх — Андрій

Відродилися до життя всі чотири православні храми гетьманської столиці — Глухова. Нові дзвони встановлено на найстарішій Миколаївській церкві. І тепер у дні християнських свят малиновим передзвоном радує громаду Андрій Павленко. Саме йому, дев'ятикласнику другої міської школи, зважаючи на рідкісний талант, довірило церковне правління високу, у буквальному розумінні слова, і відповідальну службу дзвонаря.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Сумська область.

З кримінальної хроніки

Хабар з рекетирським наголосом?

Днями у пастку, поставлену працівниками обласної прокуратури й управління СБУ по Херсонській області, потрапила «велика риба» — заступник начальника слідчого управління УВС Аркадій Козинець. За попередніми даними, Аркадій Данилович «клюнув» на досить великий хабар від рекетирів. В обласній прокуратурі нині проводять слідство. Але вже зараз можна стверджувати, що хабарництво на Херсонщині набуває рекетирського акценту: «лицарі» товкучок шукають контактів зі службовими особами.

Останній випадок не викликав оптимізму населення. Є підстави сумніватися, що справу з Козинцем доведуть до кінця. Так було вже з групою рекетирів, затриманих торік, із заступником глави Цюрупинської райдержадміністрації Василем Данцем, секретарем цієї ж адміністрації Сергієм Синепольським. Слідчі зібрали, як вони вважають, добротний матеріал, відправили справи до суддів. На тому все й закінчилося.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсонська область.

Футбол, єврокубки

Бог любить трійцю...

У Швейцарії, у штаб-квартирі УЕФА, відбулося традиційне жеребкування футбольних клубних турнірів. Чемпіонові України — київському «Динамо», скажемо, випала нелегка доля: 15 вересня в першому матчі Кубка чемпіонів, він приймає... іспанську «Барселону». Ось уже втретє за останні роки схрещуються шляхи цих клубів. Дві попередні спроби принесли успіх каталонцям. Але, як кажуть, Бог любить трійцю. Сподіватимемося, що це побачення буде щасливим для киян. До речі, вони посилилися результативними гравцями, двома Олександрами — Призетком з Харкова і Піндеєвим з Полтави. 21 липня «Динамо» вирушає на тренувальний збір до Норвегії.

У Кубку кубків львівські «Карпати» 18 серпня (попередній турнір) приймають ірландський клуб «Шелбурн».

Нарешті, дніпропетровський «Дніпро» — наш репрезентант у Кубку УЕФА поміряється силами з «Адміроюо-Ваккер» (Австрія). Перший матч — у місті на Дніпрі 15 вересня.

Факт і коментар

Куди відпливає капітал?

Обіг цінних паперів в Україні за перший квартал 1993 року проаналізовано в експрес-доповіді Міністерства статистики.

За цей період вартість цінних паперів, що належать юридичним особам, збільшилася на 7,5 мільярда карбованців і становила понад 35,6 мільярда карбованців. Переважна частина цінних паперів — це акції, серед яких найбільше іменних простих. Облігації складають лише 17 відсотків. Не набули ще значного поширення казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати та векселі. Акції підприємств та трудових колективів не мають вільного обігу і у вартості цінних паперів займають 8 відсотків.

У період, коли ринок капіталу робить у нас перші кроки, панівне становище на ньому займають комерційні банки, контролюючи 53 відсотки його обсягу, тоді як промислові підприємства лише 28, а сільськогосподарські — 11. За 1992 рік і перший квартал нинішнього іноземні інвестори вклали в цінні папери українських підприємств 132 мільйони карбованців, причому з розвинених країн — 30 відсотків. За регіональним розподілом понад 93 відсотки іноземних вкладень в цінні папери припадає на Закарпаття, Львівщину та Київ.

Але поряд з інвестуванням має місце й зворотний процес витоку капіталу. Купуючи цінні папери іноземних емітентів, українські господарники інвестують розвиток інших країн, переважно з СНД. За перший квартал цього року наші підприємства придбали таких паперів на 147 мільйонів, а з урахуванням минулих років — 1,9 мільярда карбованців. Вивіз капіталу не сприяє розвиткові держави, і слід терміново створити сприятливі умови для залучення інвестицій в Україну.

Прес-служба Кабінету міністрів.

Коротко

Воїнів не забувають

Представники обласної адміністрації, громадськості Чернігівщини відвідали воїнів гарнізону «Десна». Відбулися теплі зустрічі солдатів та офіцерів з поетами, артистами, членами співочого гурту «Просвіти». Рух та УРП передали військовикам майже тисячу примірників історії України та її збройних сил.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігівська область.

Музичний інтернаціонал

Міжнародний дитячий музичний фестиваль відбувся в Ялті. Тут виступили юні виконавці з Іркутська, Темиртау, Москви, Казані, Кіровограда, Харкова, Києва і, звичайно, з Криму. Засновниками фестивалю стали Управління культури РМ Криму, Кримська філармонія та Асоціація діячів естрадного мистецтва Всеукраїнської музичної спілки.

Володимир КОРНІЙЧУК.

Республіка Крим.

Росія готова забезпечити наші АЕС паливом

Актуально.

Проекти російсько-українських міжурядових угод про утилізацію ядерних боєзарядів і про статус об'єктів «С», розташованих на території України, схвалив уряд Російської Федерації. Тепер угоди мають бути підписані на рівні глав урядів Росії і України.

Відповідно до проектів угод, Росія зобов'язується утилізувати ядерні боєзаряди і переробляти високозбагачений уран, який залишається після знищення ядерних боєголовок, на низькозбагачений для потреб АЕС України. Російська сторона також забезпечуватиме довгострокове зберігання ядерних компонентів після утилізації ядерних боєзарядів.

Дислоковані в Україні з'єднання ядерно-технічних військ — об'єкти «С», призначені для зберігання і обслуговування ядерних боєзарядів, відповідно до проектів угод, будуть підпорядковані Міністерству оборони Росії на період до повного знищення ядерних боєзапасів. Росія також бере на себе обов'язки на час перебування на території України ядерної зброї проводити науково-технічний супровід її експлуатації, виконувати весь комплекс заходів, пов'язаний із гарантуванням безпеки цих боєголовок.

ІТАР-ТАСС.

Проблеми

Важко в тропіках без води і без бензину

Чергову енергетичну кризу через нестачу нафти переживає Куба. Імпорт її в умовах «особливого періоду в мирний час», оголошеного урядом країни, знизився більш ніж удвічі. За повідомленням міністерства базової промисловості цієї карібської країни, вимушене відключення електроенергії у цілому по Кубі становить останніми днями в середньому 10 годин на добу.

Ситуація, що склалася, зберігається вже протягом тижня і триватиме ще, як мінімум, стільки ж. У Гавані перебої в подачі електроенергії досягають безпрецедентних масштабів: в окремих районах електрику відключають на 15-16 годин на добу. В результаті різко загострилися проблеми 2-мільйонного міста, де проживає кожен п'ятий кубинець.

Головна проблема — це водопостачання міста, що переривається під час відключення електроенергії. У деякі райони столиці воду доводиться доставляти автоцистернами, перед якими вишиковуються довгі черги з відрами. Міська влада звернулася до жителів Гавани з закликом економити воду, однак за умов тропічного клімату добитися цього досить важко.

Про масштаби енергетичної кризи свідчить той факт, що ряд міністерств та держустанов тимчасово зупинили роботу доти, доки становище з подачею електроенергії не нормалізується. На думку багатьох спостерігачів, енергетична криза на Кубі надалі тільки загострюватиметься. Якщо минулої сафри вдалося одержати 7 мільйонів тонн цукру, що залишається головною експортною статтею країни, то в нинішній сезон збирання цукрової тростини обсяг одержаного цукру знизився до 4,2 мільйона. Власне виробництво нафти на Кубі має становити цього року 1 мільйон тонн при тому, що мінімальний обсяг її споживання перебуває на рівні 6 мільйонів тонн. У 1989 році Куба одержала з Радянського Союзу 13 мільйонів тонн нафти, після чого її імпорт став різко скорочуватися.

Фотофакт

«Подарунок» від терористів

Люди відрізняються від братів своїх менших ще й тим, що їм інколи вдається напрочуд швидко пристосовуватися, а точніше — пристосувати усі негаразди, людьми ж скоєні, до власних потреб. І в такий спосіб використати те, що на перший погляд є втрачене.

***На знімку:** уже багато років з Північної Ірландії надходять повідомлення про терористичні акти бойовиків Ірландської республіканської армії. Наслідки таких акцій відомі: постраждалі громадяни, спалені автомобілі, зруйновані вибухами вітрини багатих магазинів. Отож власники таких закладів торгівлі, щоб не зазнавати економічних збитків від проблем політичних, змушені були окрім сезонних запровадити, скажімо, «терористичні» розпродажі. Вигідніше віддати за півціни, ніж платити за охорону пошкодженого магазину. Такі розпродажі, як у ірландському місті Лондондеррі, мають у місцевого населення дедалі більшу популярність. Люди до всього пристосуються.*

Гортаючи зарубіжну пресу

До спільного ринку ще далеко

The Globe and Mail

Впливова канадська газета «Глоб енд мейл» надрукувала статтю, автор якої коментує рішення глав урядів Росії, Білорусі та України про створення економічного союзу. Він зокрема пише: «Три слов'янські держави колишнього Радянського Союзу домовились про умови інтенсивного економічного співробітництва, які фактично відновлюють економічні зв'язки розпущеного Союзу. Всупереч своїй рішучості бути незалежними, кожній із республік зрозуміло, що вона прив'язана до інших республік, які постачають продовольство чи промислові товари, чи то є ринком для продовольства, чи промислових товарів».

Далі автор підкреслює, що, незважаючи на досягнуті домовленості, «немає гарантії, що прем'єр-міністри зможуть повести свої парламенти чи навіть своїх президентів по шляху до спільного ринку. У Білорусі Шушкевич зі своїм курсом на економічну незалежність стикається з опозицією з боку парламентаріїв. В Україні точиться постійна боротьба між Президентом Л.Кравчуком і парламентом з питання, хто найвірніший ідеї української незалежності. Хоча націоналісти в російському парламенті, можливо, будуть раді угоді, яка спонукає до створення слов'янського економічного союзу, вони не дуже щасливі подавати підтримку Єльцину з будь-якого приводу».

До уваги міністерства

Де вчитися молдовському українцю?

Скорочення російських та повна відсутність українських груп у вищих навчальних закладах Молдови створюють серйозні проблеми для випускників шкіл української національності. За угодою, підписаною міністерствами освіти Молдови та України, 56 юнаків і дівчат, які склали іспити в Кишиневі, зможуть продовжити освіту в київських, одеських, чернівецьких вузах. Установлена квота гарантує їм безплатне навчання.

Та в Молдові проживають понад 600 тисяч українців. І кількість молодих людей, які прагнуть навчатися в національних вузах, значно перевищує встановлені міністерствами квоти.

Куди ж податися абітурієнту-українцю з Молдови?

У держдепартаменті з національних питань повідомили, що вузи України прийматимуть молодь з Молдови на загальних підставах. Для цього потрібно буде пред'явити паспорт, де фіксується приналежність до української національності, а також довідку з Товариства української культури, зареєстрованого в Молдові. За традицією, що корінням сягає в стару «совкову» систему, — папір у нас завжди брав гору над людиною. Ось і тепер абітурієнтові за лічені до екзаменів дні доводиться оббивати пороги культурних товариств у пошуках ще однієї резолюції та печатки.

Можливо, такий стан речей не дуже зачіпає молдовську сторону. Але чому б Міністерству освіти України не піти назустріч молодим українцям і розпорядитися, щоб документи у студентів приймали лише на підставі паспорта? Це питання на кожному кроці ставлять батьки й діти, котрі бігають коридорами Міністерства освіти Молдови, Держдепартаменту з національних питань. Товариства української культури в Кишиневі. І як останній інстанції, телефонують у корпункт «Голосу України» — єдиного українського видання, акредитованого в Молдові.

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

Експрес-інформація

Тривожні прогнози

Нові збройні конфлікти можуть спалахнути на територіях Хорватії, що перебувають під контролем сербів. Таке припущення висловив один з високопоставлених представників ООН. Він, зокрема, сказав, що відносини між хорватами і сербами стають дедалі напруженішими. Хорвати прагнуть розблокувати сухопутний шлях та аеропорт поблизу портового міста Задара. Проти цього активно виступають місцеві серби, які зберігають контроль над цими об'єктами.

Грачов вимагає рішучих дій

Збільшити кількість російських військових частин на таджико-афганському кордоні планує Міністерство оборони Росії. Керівник цього відомства П. Грачов звернувся з відповідною пропозицією до російського парламенту. У той же час заступник міністра оборони К. Кобець заявив, що таджицьким повстанцям треба давати рішучу відсіч. Президент Росії Б. Єльцин підтримав звернення керівників Міноборони.

Італійський генерал не виправдовує надії ООН

Замінити командувача італійського контингенту миротворчих сил ООН в Сомалі попросили уряд Італії офіційні представники цієї організації. Це рішення вони мотивують тим, що командувач відмовляється виконувати накази органів ООН. Нині розглядається питання щодо передислокації італійського контингенту з Могадішо в інший регіон Сомалі.

Російські пропозиції на німецький ринок

Триває триденний робочий візит прем'єр-міністра Росії В. Черномирдіна до Німеччини. Глава уряду привіз ряд конкретних пропозицій щодо розвитку економічних зв'язків між Росією та Німеччиною. В. Черномирдін зустрівся з Президентом, міністром економіки та представниками ділових кіл. Наприкінці візиту глава уряду відвідає одну з російських військових частин, дислокованих на території колишньої Східної Німеччини.

Диверсія на залізниці

Внаслідок пошкодження залізничної колії на перегоні Тальхов-Ельхотово, що в Північній Осетії, зійшов з рейок і загорівся електровоз. За повідомленням агенції «Іпринда-Подія», в результаті аварії двоє чоловік отримали опіки. Служба безпеки Північної Осетії проводить розслідування інциденту.

Президент спростовує звинувачення

На завтра заплановано офіційний візит глави Молдовської держави до Румунії. В інтерв'ю румунському тижневику «Експрес» з цього приводу Мірча Снєгур сказав, що хоче обговорити з Президентом Румунії І. Ілієску питання економічного співробітництва та створення спільних відкритих економічних зон на кордоні двох держав. За повідомленням агенції «Іпринда-Подія», М. Снєгур також заявив, що «Москва не диригує політикою керівництва Молдови, як стверджує опозиція, а визнає незалежність нашої держави».

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

Соціологія

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ:

ДУМКА КИЯН

Нині ні в кого немає сумнівів, що Україна переживає важку соціально-економічну кризу. Як свідчать результати дослідження, нещодавно проведеного Інститутом соціології АН України, 47 відсотків опитаних киян оцінюють сьогоднішній соціально-економічний стан України як катастрофічний, 42 — як кризовий. І лише 0,8 відсотка респондентів вважають, що цей стан — добрий або нормальний. Адже різко погіршується стан життя більшості населення столиці після кожного чергового стрибка цін.

Наприклад, в результаті останнього збільшення цін і неадекватного підвищення оплати праці, стипендій і пенсій тільки у 3 відсотків киян рівень життя не знизився, ще у 13 відсотків він знизився незначною мірою. А в решти населення він або значно погіршав (це зазначають 56 відсотків опитаних), або навіть знизився до межі голодної смерті — так вважають 28 відсотків киян. Останніх особливо багато серед пенсіонерів, котрі не працюють, та різноробочих. Дещо менше таких серед кваліфікованих робітників і службовців з вищою освітою. На значне погіршання особистих умов життя в результаті останнього зростання цін вказали 77 відсотків керівників держпідприємств, 98 — службовців з вищою освітою, 83 — службовців з середньою спеціальною освітою, 88 — кваліфікованих робітників, 94 — пенсіонерів, котрі не працюють, і навіть 29 відсотків підприємців.

За цих обставин шахтарські страйки та акції протесту, що почалися в Донбасі і перекинулися на Придніпров'я та інші регіони південно-східної України, не могли не знайти співчуття і серед мешканців столиці. І якщо в усіх опитуваннях киян, проведених раніше, позитивно до страйків ставилися від 25 до 33 відсотків киян, то масові акції протесту шахтарів та інших категорій населення проти політики постійного підвищення цін повністю чи в основному схвалили 64,3 проценти опитаних. Отже, змінилося ставлення киян до силових методів протесту, спрямованих на захист своїх соціально-економічних та політичних інтересів.

Але ситуація дещо інакша, якщо розглядати особисту готовність киян до участі в страйках протесту проти підвищення цін. Більшість жителів столиці (52 відсотки) не готова до участі в таких страйках, вважаючи, що це нічого не дасть, або тому, що категорично проти силових методів протесту. Готові протестувати лише 17 відсотків киян, 24 відсотки опитаних готові до страйків, проте вважають, що у них немає такої можливості. Найбільше готових узяти участь у страйку серед різноробочих (31 відсоток), кваліфікованих робітників (29), службовців із середньою освітою (20), найменше — серед службовців-неспеціалістів (15 відсотків), службовців із вищою освітою (10). Серед керівників підприємств і їхніх підрозділів таких немає зовсім.

Спостерігається пряма залежність між рівнем погіршання умов життя в результаті останнього стрибка цін і особистою готовністю киян до страйку. Так, серед тих, хто вважає, що стоїть на межі голодної смерті, готовність до участі в страйках у три з половиною рази вища, ніж серед тих, котрі витримали стрибок цін без значних втрат. І, мабуть, знизити передстрайкову готовність частини населення можливо лише підвищивши рівень соціального захисту малозабезпечених його верств.

Потрібні надзвичайні заходи щодо стабілізації економічного становища, зниження темпів інфляції і зростання цін, припинення тотального падіння рівня життя більш як у 4,5 населення столиці та інших регіонах України.

Аналіз широкого спектра заходів соціально-економічного і політичного характеру дає можливість зробити висновок, що населення столиці задля виходу з кризи готове на прискорені реформи і найскорішу приватизацію підприємств і землі на більш тісну інтеграцію з країнами СНД і Заходу. Водночас більшість населення не підтримує згортання реформ, запровадження надзвичайного становища в економіці, обмеження демократичних прав і свобод громадян на страйки, демонстрації і мітинги. Тобто навіть теперішня катастрофічна соціально-економічна ситуація поки що не сформувала негативного ставлення більшості населення Києва до реформування економіки і переходу до приватновласницького суспільства.

А як прийняття населенням України соціально-економічної і політичної кризи впливає на його ставлення до органів влади? Опитування показало, що на референдумі 26 вересня 74,2 відсотка респондентів збираються проголосувати за недовіру Верховній Раді і 57,9 — за недовіру Президентові України. Кабінету міністрів на чолі з Леонідом Кучмою довіряють 36,3 відсотка, не довіряють — 36,6, 27 відсотків киян не визначили свого ставлення. Тільки 15 відсотків киян не підтримують ідеї проведення дострокових виборів до Верховної Ради. Натомість 45 відсотків опитаних впевнені, що перевибори слід провести якнайшвидше, ще 13,5 відсотка переконані: поспішати з цим не варто. При цьому 34 відсотка киян вважають, що сьогоднішні владні структури неадатні вивести Україну з кризи, 25 відсотків опитаних думають інакше: вивести країну з кризи можуть тільки всі гілки влади разом. Лише 0,7 відсотка киян у цьому покладають надії на Верховну Раду, 4,7 — на Президента України, 9,5 відсотка на Кабінет міністрів.

Спостерігається єдність у громадській думці щодо негативної ролі Верховної Ради у політичному житті України. Більшість респондентів (64 відсотки) вважає, що у своїй діяльності депутати Верховної Ради передусім керуються власними інтересами. На думку 47 відсотків киян — бажанням утримати владу. Ще 22 відсотки опитаних вважають, що найбільший вплив на діяльність народних депутатів має політична боротьба в парламенті. На думку 30 відсотків респондентів, депутати керуються інтересами мафіозних структур, 8,5 — своїми передвиборчими обіцянками, 7,5 — інтересами України 2,5 — інтересами Заходу, 2,3 відсотка — інтересами Росії. Багатьом депутатам, на думку 46 відсотків опитаних, властиві некомпетентність і непрофесіоналізм, що не сприяє виходу України з соціально-економічної кризи.

Ставлення киян до Верховної Ради, без сумніву, впливає і на їхню думку щодо участі останньої у розв'язанні «страйкової» проблеми. На думку 50 відсотків респондентів Верховна Рада має задовольнити політичні вимоги страйкарів, а 18 відсотків вважає, що парламент не повинен погоджуватися з політичними вимогами. Решта опитаних не визначилася у цьому питанні. А маневри парламенту щодо політичних вимог шахтарів громадськість оцінила досить скептично. 40 відсотків опитаних переконані, що ухвала Верховної Ради про референдум ніяк не впливає на ситуацію в країні, 18 — що рішення парламенту тільки погіршить ситуацію, і лише 13 відсотків киян все ж сподіваються, що ухвала референдуму про довіру вищому законодавчому органові та глав держави певною мірою допоможе вийти з кризи.

Валерій ПИЛИПЕНКО, завідувач сектора Інституту соціології АН України, кандидат філософських наук.

Хто подбає про народ?

Що трапилося з нашим народом? У нас не було ні війни, ні іншого лиха, а почали жити чомусь дуже погано. Звичайно, тепер люди з тугою згадують ті часи, коли можна було в кредит купити все, що треба для людини. А з того часу, як оголосили перебудову, і почалися всі негаразди. Хотілося б, щоб наші балакуни-депутати менше говорили, а більше спілкувалися з народом. Щоб не їздили машинами, а разом з людьми потовклися в переповнених автобусах. Про себе вони подбали, а для людей зробили прожитковий мінімум аж на два кілограми ковбаси. Живи, як хочеш. Люди поділилися на тих, що вміють «робити» гроші: красти, спекулювати, перепродавати іншим за шаленими цінами, і на тих, з кого здирають останнє.

Державою повинні керувати розумні люди, щоб витягти її з тієї економічної кризи, куди вона скотилася. Невже незрозуміло, що коли народ житиме краще, то й інші держави поважатимуть Україну. Схоже, наші керівники чомусь до цього не прагнуть.

П. ДОРОШКО.

Житомир.

Кому біда, а кому й нажива

Нині в Україні багато керівників. І всі тягнуть, воза до свого дому. А віз один — це народ, з яким, на жаль, ніхто з верхівки не рахується. Все робиться на користь мафіозних структур, які оголили Україну, її народ. Це ж їхніми стараннями наші магазини забиті товарами з імпортними етикетками, а на кожній — шестизначні числа. Хто має змогу купити такі дорогі продукти? Та й термін зберігання їх давно закінчився. Невже ті, хто займався закупівлею таких товарів, не бачили, що вони беруть для свого народу? Такі люди, втративши честь і совість, з насолодою наживаються на біді народу свого.

І. ЛУЦЕНКО.

Полтава.

Згадаймо уроки історії

Свого часу гетьману Богдану Хмельницькому забракло рішучості, щоб відстояти незалежність України. Те саме можна сказати і про Мазепу. Нині історія повторюється. Замість того, щоб допомогти нашому Президенту, підтримати його у важку хвилину, робиться все, щоб насолити йому, а заразом народу України в цілому. З якою радістю говорить Останкіно про наші незгоди, як підказує добиватися регіонального поділу України. Це в нашій історії уже було. Не треба повторювати помилок прадідів.

С. РЕМИШЕВСЬКИЙ.

Одеса.

Щорічна атестація Президента? Це вже занадто

Невже Конституцією чи нашим законодавством передбачені оці щорічні перевірки на предмет довір'я нашому законно обраному народом Президенту з допомогою референдуму? Вважаю, що не варто влаштовувати тепер таке дороге політичне шоу, як референдум. До речі, страйк шахтарів збігся у часі з переговорами Кравчука в Москві. Можливо він вдало спланований певними політичними силами, щоб зробити Україну більш поступливою. То чи законний референдум, ідея якого навіяна зовні?

Л. БЕНЬ.

Дніпропетровськ.

Без сторонньої допомоги

Уже сьогодні стає зрозуміло, що деякі політичні партії та громадські організації збираються використати референдум у своїх вузькопартійних цілях. А точніше, вкотре роздерти Україну на шматки. Тому, вважаю, потрібно негайно прийняти рішення про заборону будь-якої агітаційної роботи щодо референдуму. Треба дати можливість народові висловитися без сторонньої «допомоги», бо на карту нині поставлено незалежність України.

І. ГІРНИК.

Тернопіль.

Фото Олекси ВАЩЕНКА.

Де тонко, там і рветься

Дуже гірко, що прийнято рішення про референдум. І знову мільярди грошей будуть втрачені. Яка економіка може це витримати? Скількох діток могли б оздоровити, скільком знедоленим допомогти! Ото вже насправді вірна приказка: «Чого бідні, бо дурні». Прикро, що такий здібний, хазяйновитий народ не може навести порядку у своєму домі. Невже втратимо останню надію — мати свою державу?

Зоя ШАЛІВСЬКА, депутат міської Ради.

Конотоп.

Інформація (проспект емісії) про третій випуск акцій банку «Україна»

БАНК УКРАЇНА
БАНК УКРАИНА

1. Характеристика емітента

Акціонерний комерційний агропромисловий банк «Україна» створено на базі установ колишнього Українського республіканського банку Агропромбанку СРСР, засновано як акціонерне товариство на підставі рішення зборів засновників (протокол № 1 від 04.09.90 р.), зареєстровано Держбанком СРСР. Банк перереєстровано у Національному банку України 27.09.91 р. (реєстраційний № 2). Місце розташування банку: Україна, 254025, м.Київ, пров. Рильський, 8.

Засновники банку:

Центральна спілка споживчих товариств України;

Російський сільськогосподарський банк;

Фонд ризику, стабілізації, розвитку і взаємодопомоги в галузях агропромислового комплексу Криму «Агротемп»;

Українська державна страхова комерційна організація «Оранта»;

Державний комітет України по харчовій промисловості;

Міністерство сільського господарства і продовольства України.

Акціонерами банку є понад 70 тисяч громадян і більш як 12 тисяч підприємств та організацій.

Динаміка зростання статутного фонду банку характеризується такими показниками: на 1.01.91 р. — 1,2 млрд.крб.; на 1.01.92 р. — 1,5 млрд. крб.; на 1.01.93 р. — 7,2 млрд. крб.; на 1.05.93 р. — 9,5 млрд. крб.

За кількістю акціонерів банк є найбільшим акціонерним товариством, а за розміром статутного фонду — другим комерційним банком в Україні.

Органи управління банку:

Загальні збори акціонерів;
рада банку;
правління банку;
ревізійна комісія.

Вищим органом управління банку є загальні збори акціонерів, які мають право вирішувати всі питання діяльності банку.

У період між загальними зборами акціонерів функції вищого керівного органу виконує рада банку, яку очолюють:

голова ради банку — Ситник Віктор Петрович, віце-президент Української академії аграрних наук;

заступник голови ради банку — Бабенко Станіслав Григорович, голова правління української спілки споживчих товариств;

заступник голови ради банку — Пробий-Голова Валерій Борисович, директор банку «Україна» по Республіці Крим.

Правління банку є виконавчим органом банку і здійснює керівництво його поточною діяльністю.

Члени правління банку:

Коваленко Олександр Миколайович — голова правління;

Голуб Микола Васильович — перший заступник голови правління;

Коваль Олександр Маркович — перший заступник голови правління;

Байрака Михайло Миколайович — заступник голови правління;

Мітюков Ігор Олександрович — заступник голови правління;

Паньків Остап Михайлович — заступник голови правління;

Лиманський Володимир Петрович — начальник контрольно-ревізійного управління;

Миронова Лідія Андріївна — начальник управління кадрів;

Сикал Віктор Андрійович — начальник управління короткострокових кредитних вкладень;

Спіцин Олег Миколайович — начальник головного управління з координації діяльності банку та роботи з акціонерами;

Францкевич Ігор Євгенович — начальник головного управління валютних ресурсів і кореспондентських відносин.

Склад ревізійної комісії банку:

Сінченко Віктор Миколайович — голова ревізійної комісії;

Бойко Микола Трохимович — член ревізійної комісії;

Шаповал Валентина Іванівна — член ревізійної комісії;

Шевчук Микола Андрійович — член ревізійної комісії;

Цапкувата Лідія Степанівна — член ревізійної комісії.

Баланс банку за останні три роки:

(млн. крб.)

	АКТИВИ	1.01.92	1.01.93	1.05.93
1.	Каса	1314,1	3833,6	8007,7
2.	Кошти на резервному рахунку в Національному банку України	3518,0	19129,0	57854,0
3.	Рахунки банку в банках-кореспондентах	62,0	460701,8	1369651,4
4.	Дебітори банку	6,5	865,8	19907,7
5.	Кредити, видані банком			
	— короткострокові	24308,1	670048,5	2414289,0
	— довгострокові	5110,6	35407,2	64250,7
6.	Цінні папери, паї та акції, придбані банком	960,7	972,1	1031,6
7.	Будівлі, споруди та інші основні засоби	175,4	3367,9	7230,5
8.	Інші активи	261248,6	2617017,6	7840958,9
	БАЛАНС	296704,3	3811343,6	11783181,5
	ПАСИВИ	1.01.92.	1.01.93.	1.05.93.
1.	Статутний фонд	1514,4	7259,7	9581,0
2.	Резервний фонд	51,5	12179,7	39108,3
3.	Інші фонди	205,3	16072,1	61685,9
4.	Розрахункові і поточні рахунки клієнтів	29493,4	533918,9	642106,5
5.	Рахунки банків-кореспондентів	813,6	338498,3	1187046,1
6.	Термінові вклади і депозити клієнтів	2421,6	33499,5	85093,9
7.	Вклади громадян	471,8	6585,0	19123,9
8.	Кредити, одержані в інших банках	16,6	21978,4	962081,0
9.	Кредитори та інші зобов'язання банку	307,3	11179,6	21448,5
10.	Інші пасиви	260154,6	2774918,5	8593446,2
11.	Прибуток	1254,2	55253,9	162460,2
	БАЛАНС	296704,3	3811343,6	11783181,5

2. Опис ділової активності емітента

Головною метою діяльності банку «Україна» є якісне задоволення потреб своїх клієнтів у різноманітних банківських послугах, а також сприяння економічному, соціальному та культурному розвитку України шляхом підтримки підприємництва, залучення інвестицій до розвитку економіки, перш за все агропромислового сектора, вдосконалення кредитно-фінансової системи в цілому та встановлення ефективних зовнішньоекономічних зв'язків.

Основним завданням банку є комплексне розрахунково-кредитне і касове обслуговування підприємств і організацій агропромислового комплексу. В загальному обсязі кредитних вкладень частка позичок підприємствам і господарствам агропромислового комплексу становить понад 75%.

Характерною рисою діяльності банку «Україна» є його універсальність у наданні клієнтам широкого вибору послуг. Банк видає господарствам довірчі та інші кредити на комерційних умовах, практикує видачу поручинцтв, дає експертну оцінку техніко-економічного рівня проектної документації на будівництво об'єктів, здійснює вкладні операції, всі види операцій з цінними паперами, надає різноманітні консультаційні, інформаційно-рекламні та інші послуги.

Банк має ліцензію Міністерства фінансів України (№ 20) на проведення всіх видів операцій з цінними паперами.

Банк «Україна» — один з найбільших банків країни. Мережа банку повністю охоплює територію України і включає в себе:

— центральний офіс у Києві;

— 26 дирекцій в усіх обласних центрах України, а також містах Сімферополі та Севастополі;

— 514 відділень, 140 філій та 303 вкладні каси у всіх регіонах України.

Чисельність працівників банку становить близько 20 тисяч.

Унікальна організаційна структура банку дозволяє якісно обслуговувати понад 850 тисяч клієнтів, з яких понад 700 тисяч — громадян (вкладників) і близько 150 тисяч підприємств і організацій.

Переважна кількість клієнтів банку — підприємства агропромислового комплексу: колективні сільськогосподарські підприємства, підприємства переробної та обслуговуючих галузей, споживчої кооперації, кооперативи, інші підприємства та установи, селянські господарства (фермери), орендарі.

Банк проводить активну інвестиційну політику. Банк є засновником і бере активну участь у діяльності інститутів ринкової інфраструктури:

Української фондової біржі;

Валютної біржі Національного банку України;

Московської міжбанківської валютної біржі;

Біржі малих підприємств України.

Банк «Україна» першим з українських банків одержав Генеральну ліцензію Національного банку України на проведення операцій з іноземною валютою. І сьогодні за обсягом валютних операцій банк є одним з провідних в Україні.

Банк розвиває ділові відносини з іноземними партнерами. На даний час кореспондентська мережа банку нараховує понад 190 банків, у тому числі 153 — іноземних.

Перелік іноземних банків, у яких відкрито кореспондентські рахунки банку «Україна»:

Австрія
ABN-AMRO BANK, Відень
CREDITANSTALT, Відень
GIROZENTRALE, Відень
RIFFEIZEN (RZB), Відень

Бельгія
BANK BRUSSELS LAMBERT, Брюссель
GENERALE BANK, Брюссель

Канада
ROYAL BANK OF CANADA, Торонто

Данія
UNIBANK, Копенгаген

Фінляндія
KANSALLIS-OSAKE-PANKKI, Хельсінкі
UNION BANK OF FINLAND, Хельсінкі

Франція
CREDIT LYONNAIS, Париж
SOCIETE GENERALE, Париж

Німеччина
COMMERZBANK, Франкфурт-на-Майні
DEUTSCHE BANK AG, Франкфурт-на-Майні
DEUTSCHE GENOSSENSCHAFTSBANK (DG BANK), Франкфурт-на-Майні
DRESDNER BANK AG, Франкфурт-на-Майні

Угорщина
MAGYAR HITEL BANK RT. (HUNGARIAN CREDIT BANK LTD.), Будапешт
HUNGARIAN FOREIGN TRADE BANK, Будапешт

Ізраїль
BANK LEUMI, Тель-Авів

Італія
BANKA COMMERCIALE ITALIANA, Мілан
CREDITO ITALIANO, Мілан

Японія
BANK OF TOKYO, Токіо

Голландія
NMB (ING) BANK, Амстердам, Відень

Норвегія
LORA
DEN NORSKE BANK, Осло

Польща
BANK ROZWOJU EKSPORTU S.A., Варшава

Росія
МЕЖДУНАРОДНЫЙ МОСКОВСКИЙ БАНК, Москва
БАШПРОМБАНК, Уфа
ВОЗРОЖДЕНИЕ, Москва
ВОСТОКИНВЕСТБАНК, Владивосток
ВОСТОКСИБКОМБАНК, Іркутськ
ДЕЛОВАЯ РОССИЯ, Москва
ЗАПСИББАНК, Тюмень
МЕЖКОМБАНК, Москва
МОСБИЗНЕСБАНК, Москва
НЕФТЕГАЗСТРОЙБАНК, Москва
РОССЕЛЬХОЗБАНК, Москва
ЭРАБАНК, Москва

Швеція
SKANDINAVSKA ENSKILDA BANKEN, Стокгольм
SVENSKA HANDELSBANKEN, Стокгольм

Швейцарія
CREDIT SUISSE, Цюріх
CREDIT UNION BANK, Лугано
SWISS BANK CORPORATION, Цюріх

Туреччина
YAPI VE CREDI, Стамбул

Великобританія
BARKLAYS BANK PLC, Лондон
MIDLAND BANK PLC, Лондон
NATIONAL WESTMINSTER BANK, Лондон

США
BANKER'S TRUST COMP., Нью-Йорк
CHEMICAL BANK, Нью-Йорк

Вже два роки банк є членом Міжнародної асоціації комерційних банків (МАКОБ).

Банк є кліринговим центром міжбанківської валютної біржі України і бере активну участь у її діяльності.

3. Результати діяльності емітента у 1992 році

У 1992 році в умовах різкого загострення проблеми платоспроможності країн СНД, прискорення інфляційних процесів, різкого падіння курсу карбованця щодо американського долара, розриву економічних, грошових, кредитних зв'язків між окремими регіонами банк «Україна» проводив цілеспрямовану роботу по виконанню рішень зборів акціонерів, забезпеченню стабільного фінансового становища банку та його клієнтів, досягненню максимального рівня дивідендів на вкладені в банк кошти.

(Закінчення на 14 стор.)

Інформація (проспект емісії) про третій випуск акцій банку «Україна»

(Закінчення. Початок на 13 стор.)

Стратегічними напрямами розвитку банку «Україна» в 1992 році були:

1. Підтримання фінансової стабільності банку і суворе дотримання нормативів Національного банку України.

2. Нарощування кредитно-інвестиційної активності банку на базі розширення власної клієнтури, обсягу і структури пропонованих послуг та підвищення їх якості.

3. Пріоритет інтересів акціонерів у відносинах з банком.

4. Розвиток валютних операцій згідно з міжнародними вимогами з метою зміцнення фінансового стану українських товаровиробників.

У 1992 році банк виконував економічні нормативи Національноного банку України.

Показники ліквідності балансу банку «Україна» на 1.01.93 р.:

— співвідношення власних коштів банку та його зобов'язань (має бути не менше 0,04) — 0,06

— співвідношення суми залучених банком внесків громадян і власних коштів банку (має бути не більше 1,0) — 0,2

— показник поточної ліквідності (має бути не менше 0,3) — 0,3

— показник довгострокової ліквідності (має бути не більше 1,0) — 0,3

— максимальний розмір кредиту і забалансованих зобов'язень, виданих одному позичальнику (має бути не більше 0,5) — 0,1

У 1992 році банк одержав 55 мільярдів 253 мільйони 900 тисяч карбованців прибутку (у 1991 році — 1 млрд. 255 млн. 600 тис. крб.).

Основні риси кредитної політики банку:

— збільшення обсягів залучення ресурсів;

— розширення кредитних відносин з підприємствами різних форм власності (господарські товариства, селянські господарства, споживчі спілки тощо);

— широка галузева структура кредитних вкладень (сільське господарство, промисловість, перш за все — АПК, будівництво, транспорт, торгівля);

— суворий контроль забезпечення повернення кредитів шляхом використання різноманітних форм гарантій: гарантії банків і організацій, страхування угод, заставні форми;

— підвищення технічного забезпечення та кваліфікаційного рівня працівників кредитних підрозділів банку;

— зважена процентна політика;

Кредитна діяльність банку та її економічні результати значною мірою залежать від стану його ресурсної забезпеченості. 1992 рік банк завершив при повній забезпеченості власними кредитними ресурсами. Розмір власних кредитних ресурсів банку за звітний рік зріс з 43 до 917 млрд. крб. Понад 88 млрд. крб, або 10% власних ресурсів, банк мав від впровадження досконало опрацьованої системи внутрішнього клірингу. Депозитні вклади підприємств збільшилися до 33,5 млрд. крб., а вклади населення в банку виросли до 6,6 млрд. крб.

Інвестиційні вкладення банку у звітному році дещо скоротились, що пов'язано із змінами економічної ситуації, правової бази інвестування в Україні, а також з переходом банку на якісно новий рівень опрацювання інвестиційних проектів.

Протягом 1992 року кількість акціонерів банку зросла у 10 разів, при цьому банк не відмовився від традиційної політики першочергового задоволення потреб своїх акціонерів.

Дивіденди по акціях банку «Україна» за 1992 рік оплачені у розмірі 250% річних.

У звітному році банком також проведено значний обсяг робіт щодо автоматизації банківських операцій відповідно до міжнародних стандартів. Створена технічна база та розроблено програмне забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку; впроваджена в експлуатацію автоматизована система обліку акціонерів банку, розроблена і проходить випробування в установах банку система обслуговування клієнтів за допомогою магнітних карток.

У даний час впроваджується унікальна для України система телекомунікацій з використанням супутникового зв'язку.

Банк «Україна» також став членом системи міжнародних фінансових банківських розрахунків SWIFT, що дозволяє здійснювати розрахунки з іноземними банками в пакетному режимі і має ширші можливості порівняно з існуючими раніше системами як з точки зору обсягу здійснюваних операцій, так і швидкості передачі повідомлень.

У 1992 році значно зросли обсяги операцій банку з іноземною валютою. Середньомісячний платіжний оборот збільшився до 50 млн. доларів США. Залишки на кореспондентських рахунках за кордоном зросли в 4 рази.

Суттєво розширилася мережа кореспондентських угод з банками як за кордоном, так і в Україні. Зовнішня кореспондентська мережа банку збільшилась у 1992 році на 64 банки, у 12 із яких відкрито 18 рахунків. Ділові стосунки з банками-кореспондентами піднялися на якісно новий рівень: отримано перші ліміти на видання короткострокових зобов'язань та операції купівлі-продажу валюти на міжнародному валютному ринку. У 1992 році 25 українських комерційних банків і державний Експортно-імпортний банк відкрили свої рахунки в банку «Україна». Це теж зробили і болгарський Транспортбанк та Угорський банк зовнішньої торгівлі.

Банк одним з перших в Україні розпочав і успішно розвиває співробітництво з провідними банками США, Канади, Великобританії, Німеччини, Франції та Швеції щодо обробки іменних комерційних та подорожніх чеків в іноземних валютах. Застосована нова форма послуг — обмін подорожніх чеків на готівку. Банком обслуговуються пенсійні справи клієнтів, що отримують валютні перекази. Кількість таких справ досягла 4 тисяч.

У звітному році банк став першим і єдиним в Україні, що підключився до системи «Рейтер-дилінг», що дозволить дилерам банку значно підвищити доходи від розміщення валютних ресурсів за кордоном.

4. Дані про емісію акцій.

Звіт про статутний фонд і дані про розміщення раніше випущених акцій.

Загальний обсяг статутного фонду станом на 1.05.93. — 9581 млн. крб.

Протягом 1990-1993 р.р. банком здійснені 2 випуски акцій. Усі акції розміщено серед більш як 80 тисяч юридичних осіб і громадян. 20.05.1993 р. загальними зборами акціонерів банку «Україна» прийнято рішення про збільшення статутного фонду банку до 25 млрд. крб. і додатковий випуск акцій банку — на суму 15,7 млрд. крб.

Мета випуску акцій — розширення можливостей банку у наданні кредитів, подальше зміцнення фінансового стану банку і зростання масштабів його діяльності.

Додатково випускаються 15, 7 млн. одиниць акцій серії Б загальною номінальною вартістю 15, 7 млрд. крб. Номінальна вартість однієї акції 1000 крб. Акції випускаються двох видів:

— прості іменні акції — 14 915 тис.одиниць;

— привілейовані іменні акції — 785 тис одиниць;

Характеристика простих акцій банку

Прості іменні акції розміщуються серед юридичних і фізичних осіб. Продаж простих акцій здійснюється пакетами з 10 акцій.

Пакет простих акцій номінальною вартістю 10 000 крб. дає акціонеру право одного голосу на загальних зборах акціонерів.

Власник простих акцій має право: — участі в загальних зборах акціонерів особисто або через представника (представник не має права заміщати члена ради банку); — голосу (пропорційно кількості акцій, що є його власністю) при вирішенні всіх питань, що розглядаються загальними зборами акціонерів; — на одержання дивідендів пропорційно вартості акцій, що є його власністю; — на одержання частини майна банку, пропорційно вартості акцій, що є його власністю, у разі ліквідації банку; — пріоритету на придбання акцій додаткових випусків, якщо рада банку не затвердить інше рішення; — одержувати від правління, відповідно до письмового запиту, необхідну інформацію з питань діяльності банку. Правління може відмовити у наданні інформації у разі, якщо це призводить до розголошення комерційної таємниці банку;

За рішенням правління можуть бути встановлені інші пільги акціонерам — власникам простих акцій.

Частка будь-якого з акціонерів банку за сумою акцій не повинна перевищувати 10% статутного фонду банку.

Переважне право на придбання акцій при новій емісії надається акціонерам банку.

Характеристика привілейованих акцій.

Привілейовані іменні акції розміщуються серед фізичних осіб. Власниками привілейованих акцій можуть бути працівники банку та працівники підприємств (організацій) — акціонерів. Власник привілейованої акції має право:

— на гарантоване одержання дивіденду. За привілейованими акціями встановлюється «плаваюча» дивідендна ставка в розмірі на 10 пунктів вище, ніж дивідендна ставка за простими акціями. У разі недостатності прибутку виплата дивідендів за привілейованими акціями здійснюється з резервного фонду банку; — пріоритету перед власником простої акції на одержання частини майна банку (пропорційно номінальній вартості привілейованих акцій, що є власністю акціонера) у разі ліквідації банку.

Власник привілейованої акції не має права голосу у вирішенні питань діяльності банку. Переважне право на придбання привілейованих акцій мають працівники банку «Україна».

Порядок випуску акцій.

Акції випускаються у безготівковій формі. Власнику акцій після повної їх оплати видається сертифікат (свідоцтво) на сумарну вартість придбаних ним акцій.

Порядок оплати акцій.

Акції оплачуються в карбованцях або в іноземній валюті. Незалежно від форм внесеного вкладу вартість акції виражається в карбованцях. При оплаті акцій в іноземній валюті перерахунок її в карбованці здійснюється за курсом, встановленим Національним банком України на дату оплати. У разі сплати акцій іноземною валютою внесок у сумі, еквівалентній 10000 карбованців, дає акціонеру право одного голосу. Акції реалізуються за ринковою вартістю (з курсовою надбавкою). Орієнтовний рівень курсової надбавки — 110-150 % до номінальної вартості акції.

Порядок виплати дивідендів.

Виплата дивідендів здійснюється за рішенням загальних зборів акціонерів усіма установами банку у 30-денний строк після прийняття зазначеного рішення. Незалежно від форми оплати акцій дивіденди за ними виплачуються в карбованцях. Виплата дивідендів акціонерам за простими акціями здійснюється відповідно до чинного законодавства за рахунок прибутку банку, який залишається в його розпорядженні після сплати податків. Виплата дивідендів за привілейованими акціями здійснюється незалежно від розміру одержаного банком прибутку.

Фактори ризику:

— зміни податкової політики щодо підвищення оподаткування комерційних банків; — непослідовність і неефективність заходів економічної реформи;

— загострення проблеми платоспроможності підприємств.

Форма і строки розміщення акцій.

Акції розміщуються шляхом відкритої передплати. Строки передплати: з 20 червня до 20 грудня 1993 року. Продаж акцій проводиться всіма установами банку «Україна». За довідками звертатись до обласних дирекцій банку **«Україна»:**

м. Київ, пров. Рильський, 8, тел. (044) 228-97-36;

вул. Володимирська, 46, тел. 224-50-65, 225-51-06;

м.Вінниця, вул. Леніна, 36, тел. (04322) 2-17-07;

м. Дніпропетровськ, вул. Малиновського, 66, тел.(0562) 23-90-76;

м. Донецк, вул. Університетська, 18, тел.(0622) 93-08-22;

м. Житомир, вул. Лятошинського, 5, тел. (0412) 20-02-42;

м. Запоріжжя, вул. Дзержинського, 23, тел. (0612) 64-12-89;

м. Івано-Франківськ, вул. Радянська, 19, тел. (03422) 2-52-67;

м. Кіровоград, вул. К. Маркса, 35, тел. (0522) 24-23-30;

м. Луганськ, вул. Радянська, 83, тел. (0642) 52-13-35;

м. Луцьк, вул. Червоного Хреста, 10, тел.(033 22) 2-81-08;

м. Львів, вул. Коперника, 4, тел. (0322) 72-86-61;

м. Миколаїв, вул. Фалеївська, 14, тел. (0512) 35-14—76;

м. Одеса, вул. Леніна, 8, тел. (0482) 22-93-70;

м. Полтава, вул. Жовтнева, 17, тел. (05322) 2-05-25;

м. Рівне, вул. Кірова, 34, тел. (03622) 5-62-58;

м. Севастополь, вул. Павличенко, 1, тел. (0692) 52-57-86;

м. Сімферополь, вул. Рози Люксембург, 17, тел. (0652) 25-31-50;

м. Суми, вул. Кірова, 21, тел. (05422) 2-01-43;

м. Тернопіль, пл. Свободи, 8, тел. (03522) 5-46-38;

м. Ужгород, вул. Митна, 56, тел. (03122) 2-77-19;

м. Харків, пл. Театральна, 1, тел.(0572) 47-55-37;

м. Херсон, вул. Комунарів, 33, тел. (05522) 2-38-96;

м. Хмельницький, вул. Театральна, 54, тел. (03822) 6-73-62;

м. Черкаси, вул. К. Маркса, 23, тел. (0472)47-43-38;

м. Чернівці, вул. Хотинська, 5, тел. (03722) 2-91-31;

м. Чернігів, вул. Кирпоноса, 16, тел. (04622) 4-25-40.

ПОНЕДІЛОК

19 липня

І ПРОГРАМА УТ

16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Б. Юнгер. «Три золоті волосинки». Вистава Одеського театру юного глядача.
17.30 Док. фільм «Любов та смерть поета Володимира Маяковського».
18.40 «Повернення забутої пісні». Пісні визвольних змагань у виконанні квартету «Четарі».
19.00 УТН.
19.10 Творче об'єднання «Громада» представляє: «Понеділок — день важкий», «Візитна картка», «Ближче до діла», «Острів душі».
20.20 Реклама.
20.25 Вечірній концерт.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.35 Акценти.
22.05 Худ. фільм «Чорний замок Ольшанський». 1 серія.
23.10 Свідки.
23.30 Міжнародний турнір з плавання.
0.00 Яблуко спокуси.
0.35 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Справа.
15.20 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.45 Хліб-сіль. Про молодих робітників Слов'янського комбінату Донецької області.
16.20 Зоряний час.
17.00 Новини.
17.25 Липецька аномалія — пошуки згоди.
17.55 Погода.
18.00 Фінальний матч І чемпіонату Міжнародної професіональної баскетбольної ліги. «Спартак» (Санкт-Петербург) — «Жальгіріс» (Каунас).
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Я знаю силу слів... До 100-річчя від дня народження В. Маяковського.
«Нова студія» представляє:
21.30 Бомонд.
22.00 Життєпис.
22.30 Мегамікс.
22.50 Монтаж.
23.00 Новини.
23.25 Відеодром.
23.55 Прес-експрес.

ІІ ПРОГРАМА УТ,
ІІІ ПРОГРАМА УТ,
КАНАЛ «РОСІЯ»

15.05 Бізнес в Росії.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Прем'єра док. фільму «Дика природа Америки».
16.15 Острів.
17.00 Вхід з двору.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Ганна Безулик. День Корейського телебачення.
19.10 Дитячий садок.
19.30 CNN.
20.00 Зустріч з Послом Республіки Корея.
20.10 Концерт фольклорної і сучасної народної музики.
20.30 Худ. фільм «Сі-Ва-Чі».
22.30 СІТ-3.
22.40 «Тхеквандо».
23.00 Візитка.
23.05 «Корея очима українців». («Перспектива-ТБ»).
0.00 Концерт класичної музики у виконанні Сеульського симфонічного оркестру.
0.30 СІТ-3.
0.35 Про-відео-1.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.00 Мультфільм.
13.15 «35 хвилин джазу».
13.50 Худ. фільм «В моїй смерті прошу звинувачувати Клаву К.». Мелодрама.
15.35 Музична пауза.
18.40 Мультфільми.
18.55 «1000+1 реклама».
19.00 Худ. фільм «Зигзаг удачі». Комедія.
20.25 «1000+1 реклама».
20.30 Худ. фільм «Ті, що просоталися у каналізацію». Детектив.
22.15 Відеомузика.

ВІВТОРОК

20 липня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Концерт Є. Мірошниченко та її учнів.
8.55 Худ. фільм «Відьма».
10.50 Доброго вам здоров'я. Проблеми ендопротезування.
11.20 Співають драматичні актори.
12.00 УТН.
12.10 Телефільм «Огляньця з осені».
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Мультфільм «Д'Артаньяа і троє псів-мушкетерів». 1 і 2 серії.
17.00 Відродження неперспективних сіл.
17.35 Пектораль.
18.05 Док. телефільм «Маленька подорож до Єгипту...».
18.25 Старовинні українські романси у виконанні Л. Кондрашевської.
19.00 УТН.
19.10 Україна і світ.
19.30 Реклама.
19.35 Студія «1-е грудня».
20.20 «Синтез». Харківський хіміко-технологічний інститут.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткур'єр.
21.45 Худ. фільм «Чорний замок Ольшанський». 2 серія.
22.50 Молодіжна студія. «Фантон».
23.35 Міжнародний турнір з плавання.
0.05 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує!
8.00 Новини.
8.20 «Ми малюємо». Мультфільм.
8.30 Людина і закон.
9.00 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
9.50 «Суперпочуття». Наук.-поп. фільм. 5 серія.
10.20 Концерт ансамблю російських народних інструментів «Фініст-балалайка».
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Діловий вісник.
14.40 Світ грошей Адама Сміта.
15.10 Блокнот.
15.15 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.40 Прем'єра док. фільму «Анрі Матісс».
16.10 Нові імена.
16.50 Технодром.
17.00 Новини.
17.25 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Сторони світу».
17.50 Погода.
18.00 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.45 Азбука власника.
18.55 Тема.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Прем'єра худ. телефільму «Азбука кохання». 14 серія.
21.10 Худ. фільм «Дворянське гніздо».
23.00 Новини.
23.25 Рок-н-рол ТБ.
0.10 Прес-експрес.
0.20 «Суперпочуття». Наук.-поп. фільм. 5 серія.

ІІ ПРОГРАМА УТ,
КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Телебіржа праці.
7.30 Час ділових людей.
8.00 Без ретуші.
11.00 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 193 серія.
11.50 Наш сад.
12.20 Театр одного художника. Л. Соломаткін.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.25 «Соловей». Худ. фільм.
14.45 Мульти-пульти.
15.00 Телебіржа.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Студія «Рост». «Чия сторона?».
16.15 Поволжя.
17.00 «Хранителі істини». Фантоми Бориса Енгельгардта.
17.30 Хроніка національної політики.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 «Хіала» інформує.
19.15 Мультфільм «Ледача сукня».
19.25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 194 серія.
20.15 Кримінальна хроніка тижня.
20.30 Фільм-балет «Оповідка старого міста».
21.00 Вітчизна моя.
22.00 Вісті.
22.20 Автомить.
22.25 Зірки говорять.
22.30 Спортивна карусель.
22.35 Давайте з'ясуємо.
22.50 Ці старі, старі стрічки.
23.20 Від авангарду до наших днів.
23.55 Концерт джазової музики.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.50 Мультфільми.
14.05 Худ. фільм «Ульзана». Пригодницька стрічка.
15.35 Мультфільм.
15.40 Худ. фільм «Зубастики-4». Фантастика.
19.40 Мультфільми.
20.00 «1000+1 реклама».
20.05 Худ. фільм «Розлучення по-італійськи». Комедія.
21.50 «1000+1 реклама».
21.55 Співає група «Квін».
22.10 «Веснянкуватий». Худ. фільм. Фільм 2.

СЕРЕДА

21 липня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Свічадо.
8.50 Худ. фільм «Приморський бульвар». 1 і 2 серії.
11.00 Артистичне казино.
12.00 УТН.
12.10 Село і люди.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Мультфільм «Д'Артаньяа і троє псів-мушкетерів». 3 і 4 серії.
17.05 «Знайти себе». Колектив не сільськогосподарське підприємство.
17.35 Розпростерті крила птиці. Художник А. Марчук.
18.20 «Зоряний острів». Тарас Петриненко.
18.40 Живе слово. Мова і вузи. Інтерв'ю з першим заступником міністра освіти України А. Погрібним.
19.00 УТН.
19.10 Акценти.
19.25 Реклама.
19.35 «Омріяний берег». Теленарис.
20.10 За і проти.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткур'єр.
21.45 Док. фільм «Театр Параджанова».
23.25 Шоу В. Зайцева.
0.25 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
9.10 Торговий міст.
9.40 Асоціація дитячого телебачення представляє програму «Хочу стати зіркою».
10.20 «Азбука кохання». Худ. телефільм. 14 серія.
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Гостя з майбутнього». Худ. телефільм. 4 серія.
12.25 «Шлях героїну». Худ. телефільм. 4 серія.
13.15 Мелодії і ритми народів Дагестану.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 «Бджола Майя». Мультфільм.
16.05 Бесіди з єпископом Василієм (Родзянко).
16.20 Прем'єра мультфільму «Літаючий будинок».
16.50 Технодром.
17.00 Новини.
17.25 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Знайомі незнайомці».
17.50 Погода.
18.00 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.45 Мініатюра.
19.00 ТБ-версія.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Прем'єра худ. телефільму «Азбука кохання». 15 серія.
21.10 Міжнародний конкурс популярної музики «Юрмала-93».
21.40 Прем'єра док. фільму «За дев'ять років до кінця війни». Фільми 1 і 2.
22.45 Новини.
23.05 Міжнародний конкурс популярної музики «Юрмала-93». Продовження.
0.35 Футбол. Чемпіонат Росії. «Динамо» (Москва) — КамАЗ. 2 тайм.
1.25 Прес-експрес.

ІІ ПРОГРАМА УТ,
КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Телебіржа праці.
7.30 Час ділових людей.
8.00 Паралелі.
8.15 Вітчизна моя.
9.10 Від авангарду до наших днів.
9.45 Цілком таємно.
10.40 Мелодія на два голоси.
11.10 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 194 серія.
12.00 Хранителі істини. Фантоми Бориса Енгельгардта.
12.30 Співає Ігор Саруханов.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.25 «Червоні маки Іссик-Куля». Худ. фільм.
15.00 Ази кар'єри.
15.15 Сигнал.
15.30 Там-там-новини.
15.45 «Далекий Схід».
16.30 Християнська програма.
17.00 «Приваблива й іскрометна». Ольга Андровська.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 «Хіала» інформує.
19.15 Співають сестри Тельнюк.
19.25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 195 серія.
20.15 Екран кримінальних повідомлень.
20.25 Сам собі режисер.
20.55 «Експоцентр» представляє.
21.00 Студія «Нота бене».
22.00 Вісті.
22.20 Автомить.
22.25 Зірки говорять.
22.30 Спортивна карусель.
22.35 Зоряний дощ.
23.35 Баскетбольний огляд.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

18.55 Мультфільми.
19.10 «1000+1 реклама».
19.15 Худ. фільм «Втеча від сну». Фантастика.
20.55 «1000+1 реклама».
21.00 Співає група «Квін».
21.55 «Дикий собака Дінго». Худ. фільм.

ЧЕТВЕР

22 липня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Запрошують юні музиканти.
9.00 Худ. фільм з субтитрами «Кінець сезону морозива».
10.25 Літературно - мистецька студія «Основа». Ю. Шевельов.
11.25 Хорові твори А. Веделя.
12.00 УТН.
12.10 СВ — сімейний варіант.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Мультфільм «Д'Артаньяа і троє псів-мушкетерів». 5 і 6 серії.
17.00 Дзвони Чорнобиля. Відверта розмова.
17.30 Мультфільм «Їжачок. Пес та хлопчик Ніко».
17.45 Музичний додаток до «Каналу «Д».
18.30 Ярмарок. Виставка-ярмарок робіт народних майстрів.
19.00 УТН.
19.10 Депутатський канал.
19.40 Реклама.
19.45 «Чуєш, брате мій». Контакт-93.
20.30 Спорткур'єр.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 В четвер у Президента.
21.45 Молодіжна студія. «Гарт».
22.30 Урочисте відкриття ІІ міжнародного музичного фестивалю «Слов'янський базар» (Вітебськ).
0.40 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Подивись, послухай...
8.40 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
9.30 У світі тварин (з сурдоперекладом).
10.20 «Азбука кохання». Худ. телефільм. 15 серія.
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Гостя з майбутнього». Худ. телефільм. 5 серія.
12.25 «Шлях героїну». Худ. телефільм. 5 серія.
13.15 Мультфільм.
13.35 Пролітаючи над Парижем між Перм'ю і Москвою.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.40 Бесіди з єпископом Василієм (Родзянко).
15.55 Таланти і поклонники.
16.45 ...До шістнадцяти і старші. У перерві — 17.00 Новини.
17.55 Погода.
18.00 Прем'єра худ. телефільму «Просто Марія».
18.45 Кінопанорама.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Лотто «Мільйон».
21.10 Прем'єра док. фільму «За дев'ять років до кінця війни». Фільм 3 і 4.
22.10 Міжнародний конкурс популярної музики «Юрмала-93». У перерві — 23.00 Новини.
0.30 Прес-експрес.

ІІ ПРОГРАМА УТ,
КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Телебіржа праці.
7.30 Час ділових людей.
8.00 Шоу-балет «Тодес».
8.15 Студія «Нота бене».
9.10 У Ксюші.
9.40 «Наша людина в НХЛ».
10.35 Дозвілля. Справа майстра боїться.
10.50 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 195 серія.
11.40 Співають драматичні актори.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.25 «Біла ворона».
14.25 Золота шпора.
15.15 Російська віза.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Студія «Рост». «Уроки Космосу».
16.15 Штрихи до портрета.
17.00 Мир і війна.
17.30 М-трест.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 Наук.-поп. фільм «Перехрестя одного роду».
19.25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 196 серія.
20.15 Хроно. У світі авто- і мотоспорту.
20.45 Екран кримінальних повідомлень.
21.00 Кабаре «Нісенітниця».
22.00 Економіка: закон, ринок.
22.30 Худ. фільм «Самовбивця».

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.15 Мультфільм.
13.30 Худ. фільм «Народжений 4-го липня». Драма.
15.40 Відеомузика.
19.40 Мультфільм.
19.55 «1000+1 реклама».
21.40 Худ. фільм «У ліжку з ворогом». Трилер.

П'ЯТНИЦЯ

23 липня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Худ. фільм «Чорний замок Ольшанський». 1 і 2 серії.
10.15 Й. Брамс. Квінтет.
10.55 Свідки.
11.15 Муз. фільм «Над шатрами місяць, як серга».
12.00 УТН.
12.10 Молодіжна студія. «Гарт».
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Три акорди».
16.40 «Несподіваний дощ».
17.25 Мультфільм.
17.40 Прем'єра док. фільму «Місія Рауля Валленберга».
19.00 УТН.
19.10 Урядовий вісник.
19.40 Реклама.
19.45 Концерт естрадно-симфонічного оркестру Українського телебачення і радіо. Соліст В. Бокоч.
20.10 Молодіжна студія. «Ділові відомості».
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткур'єр.
21.45 Акценти.
22.15 Літературно - мистецька студія «Основа». Часопис «Київська старовина» — традиції і новації.
22.45 Ретрокінозал. Худ. фільм «Едгар і Крістіна».
0.10 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 «Травневий сніг». Худ. телефільм для дітей.
9.30 «Олеся і компанія».
10.00 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 Америка з М. Таратутою.
11.50 «Шлях героїну». Худ. телефільм. 6 серія.
12.40 «Дрібниці життя». Худ. телесеріал. 5 і 6 серії.
13.40 Мультфільм.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Бридж.
14.50 Бізнес-клас.
15.05 Джем.
15.35 Фільми режисера О. Згуріді. «Білий Клик».
17.00 Новини.
17.20 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Ми хочемо жити».
17.40 Погода.
17.45 Людина і закон.
18.15 Америка з М. Таратутою.
18.45 Поле чудес.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Людина тижня.
20.55 Прем'єра худ. телефільму «Суїні». 4 серія. (Англія).
«ВІД» представляє:
21.50 Майданчик «Обозу». Концерт Валерії.
22.50 Автошоу.
23.00 Новини.
23.20 Міжнародний конкурс популярної музики «Юрмала»-93.

ІІ ПРОГРАМА УТ,
КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Телебіржа праці.
7.30 Час ділових людей.
8.00 Паралелі.
8.15 Кабаре «Нісенітниця».
9.10 Новосибірськ. Століття перше.
11.10 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 196 серія.
12.00 Сам собі режисер.
12.30 Мульти-пульти.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.25 Біла ворона.
14.10 Прем'єра док. фільму «Віра в Будду».
15.00 Телебіржа.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Студія «Рост». Старий млин.
16.15 «Згасла зірка?».
16.45 Історія нерозпочатої війни.
16.55 «Гонка на виживання». Худ. фільм.
17.45 Парламентська година.
18.45 Київська панорама.
19.05 Мультфільм «Сріблястий дзвіночок».
19.25 «Афоня». Худ. фільм.
20.55 Студія «Укртелефільм» представляє: «Шість балетних вечорів». Вечір І — «Сильфіда».
22.25 Спортивна карусель.
22.30 ІІ Міжнародний музичний фестиваль «Слов'янський базар». Національний день Росії.
0.00 Зірки говорять.
0.05 Тиша 9.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.15 Мультфільми.
13.30 Худ. фільм «Слід сокола». Пригодницька стрічка.
15.10 Відеомузика.
15.15 Худ. фільм «Гарячий шоколад». Комедія.
19.45 Мультфільм.
20.00 «1000+1 реклама».
20.05 Худ. фільм «Варшавський тигр». Бойовик.
21.50 «1000+1 реклама».
21.55 Худ. фільм «Привид». Мелодрама.

ФУНДАМЕНТ ВАШЕГО БУДУЩЕГО

ГРАДОБАНК

АКБ «ГРАДОБАНК» привлекает временно свободные денежные средства предприятий и организаций на депозитные вклады с выплатой до

300% годовых

в зависимости от суммы и срока вклада. Проценты перечисляются ежемесячно по указанным Вами реквизитам.

Телефоны: (044) 227-55-10, 261-91-16

Баланс

Акционерного коммерческого банка «Градобанк» по состоянию на 1 июля 1993 г. (млн. крб.)

Актив	Сумма	Пассив	Сумма
1. Касса	857,5	1. Уставной фонд	5313,8
2. Корреспондентские счета в банке — в т. ч. валютные 11334,6	17786,1	2. Другие фонды	4844,4
3. Драгоценные металлы	50,0	3. Средства на счетах клиентов	26174,1
4. Ценные бумаги	1172,4	4. Вклады и депозиты	15520,7
5. Кредиты — краткосрочные — долгосрочные	49389,2 —	5. Кредиты	22295,7
6. Средства на резервном счете	2760,4	6. Кредиторы	120,9
7. Основные средства и госпреманент	2671,5	7. Другие пассивы	35,7
8. Дебиторы	2052,1	8. Прибыль	2466,0
9. Средства, которые отчисляются за счет прибыли	2902,2	9. Средства в расчетах	16361,7
10. Другие активы	6508,0		
11. Средства в расчетах	6983,6		
Баланс	93133,0	Баланс	93133,0

по состоянию на 1 апреля 1993 г. (млн. крб.)

Актив	Сумма	Пассив	Сумма
1. Касса	554,1	1. Уставной фонд	3035,6
2. Корреспондентские счета в банке — в т. ч. валютные 2956,8	16634,7	2. Другие фонды	1129,7
3. Драгоценные металлы	50,0	3. Средства на счетах клиентов	25958,1
4. Ценные бумаги	455,9	4. Вклады и депозиты	5906,2
5. Кредиты — краткосрочные — долгосрочные	21818,5	5. Кредиты	7718,5
6. Средства на резервном счете	3427,0	6. Кредиторы	80,1
7. Основные средства и госпреманент	1051,4	7. Другие пассивы	1414,6
8. Дебиторы	1083,1	8. Прибыль	1561,1
9. Средства, которые отчисляются за счет прибыли	1067,3	9. Средства в расчетах	1989,9
10. Другие активы	1358,7	10. Счета на кор. счетах банков	100,0
11. Средства в расчетах	1393,1		
Баланс	48893,8	Баланс	48893,8

Телебачення

СУБОТА
24 липня

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 Яблуко спокуси.
9.10 Телетехнотека.
9.30 Для дітей. Худ. телефільм «В пошуках капітана Гранта». 5 серія.
10.35 І слово вироста з любові.
11.10 Доброго вам здоров'я. Радіаційна гігієна.
11.40 До 100-річчя від дня народження Д. Демуцького. Худ. фільм «Арсенал».
13.20 Зона тривоги. Херсон.
13.55 «Тарара» дарує надію.
14.30 Блага вість з Ріком Реннером.
15.00 УТН.
15.10 А. Крісті. «Мишоловка». Вистава Кримського академічного театру ім. М. Горького.
17.30 Наші прем'єри. Духовна музика вітчизняних авторів
18.00 Міжнародна християнська програма «Клуб 700».
18.30 Наше коло.
19.00 УТН.
19.10 Хроніка МВС.
19.30 Всесвітній спортивний огляд «Жиллетт».
20.00 Вікно в Америку.
20.30 Рідна мова. Відповіді на листи.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.35 Худ. фільм «Люмі».
23.05 Арт-майдан. До 125-річчя училища ім. Глієра.
0.35 УТН.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

8.05 «Марафон-15» представляє. Поклик джунглів.
8.30 Ельдорадо.
9.00 Автограф по суботах. В. Висоцький.
9.30 Вона жила почуттям і барвами. Художник Марія Ломакіна.
9.45 Авіакосмічний салон.
10.00 Музичний кіоск.
10.30 Ми з МЕІ.
11.30 Обличчя влади.
11.45 Охоронна грамота.
12.15 Непутні нотатки, або Подорож з «Соні» у пошуках Америки.
12.40 В. Єжов. Письменник. Кінодраматург.
13.15 Мініатюра.
13.30 Чи прийде князь зі Сходу? Азіатський цикл С. Алексеєва.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Прем'єра мультфільму «Принц і русалочка».
15.10 Гроші і політика.
15.40 Спортивна програма «Ультра-сі».
16.20 Магія моди.
17.05 «Смеяться, право, не грешно...». Ю. Васильев.
17.50 Щасливий випадок.
18.50 Прем'єра худ. телефільму «Лицарі Х'юстона» (США). Фільм 4.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Міжнародний конкурс популярної музики «Юрмала-93».
21.10 Прем'єра худ. телефільму «Голубе і сіре». 4 серія.
22.00 Любов з першого погляду.
22.50 Новини.
23.05 Міжнародний конкурс популярної музики «Юрмала-93». Продовження.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.25 Свій погляд на світ.
7.55 Джерела. Повернення.
8.25 Студія «Рост».
8.55 Непізнаний Всесвіт.
9.25 Пілігрим.
10.10 Публіцистична програма «45».
10.55 Телеерудит.
11.10 «Мій молодший брат». Худ. фільм.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Козирна дама.
13.50 Сигнальний екземпляр.
14.00 Зигзаг удачі.
15.00 Натура, що зникає. Програма Льва Аннинського.
15.45 Театр одного художника. К. Сомов.
16.05 «Зірки Америки».
16.35 Футбол без кордонів.
17.30 «Чи побачимо ми небо в алмазах?».
18.15 Вустами маляти.
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Анатолій Бондаренко.
19.10 Мультфільми.
19.30 CNN.
20.00 Хіт-рік.
20.30 3×200.
20.45 Сьогодні на сьогодні.
20.55 Візитка.
21.00 Худ. фільм «Ведмежатко».
22.30 СІТ-3.
22.40 Астрологічний прогноз.
22.50 Віннер-до.
23.00 Про-відео-2.
23.20 Віннер-після.
23.30 «Рок опівночі»

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.15 Мультфільми.
13.30 Худ. фільм «Республіка ШКІД». Пригодницька стрічка.
19.35 Мультфільми.
19.40 «1000+1 реклама».
19.45 Худ. фільм «Інтерв'ю». Драма.
20.35 «35 хвилин джазу».
21.10 Кіноанонс тижня.
21.20 «1000+1 реклама».
21.25 Худ. фільм «Тілоохоронець». Детектив.

НЕДІЛЯ
25 липня

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 У неділю вранці.
9.30 Американський футбол. Міжнародний турнір. Фінал.
10.00 Для дітей. Худ. телефільм «В пошуках капітана Гранта». 6 серія.
11.05 Менора.
11.50 Парад зірок. Концерт артистів балету.
13.50 «Їхали динамівці в баварському авто».
14.00 Зичимо щастя.
15.00 УТН.
15.10 Село і люди.
15.55 На варті.
16.40 Пам'яті Лесі Українки. «Бояриня». Вистава Закарпатського музично-драматичного театру.
18.00 Мультфільми «Нічні капітани», «Казка про старе відлуння».
18.15 Свічадо.
19.00 УТН.
19.20 Плеяда.
20.25 Мультфільм «Літаючий будинок».
21.00 Кінопроба. Телегра.
22.05 Спорткур'єр.
22.15 Мультфільм для дорослих.
22.30 Концерт майстрів мистецтв України з II міжнародного музичного фестивалю «Слов'янський базар» (Вітебськ).

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

8.30 З ранку раненько. Прем'єра мультфільму «Денвер — останній з динозаврів».
9.00 Доки всі вдома.
9.30 Тираж «Спортлото».
9.45 Ранкова зірка.
10.35 Військове ревю.
11.05 Соло.
11.30 Під знаком «Пі».
12.20 Нове покоління вибирає.
13.00 Прем'єра мультфільму «Піф і Геркулес».
13.10 Прем'єра док. фільму «Підводна одіссея команди Кусто».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 Діалог у прямому ефірі.
15.00 Клуб мандрівників.
15.55 Живе дерево ремесел.
16.00 Прем'єра мультфільмів «Каспер і його друзі», «Справжні мисливці за привидами».
16.50 Панорама.
17.30 Телелоція.
17.45 Новини.
18.00 XVIII Московський кінофестиваль. Підсумки. Роздуми..
19.05 КВН-93. Міжнародна товариська зустріч між збірною командою СНД і збірною Ізраїлю.
21.00 Підсумки.
21.45 Спортивний уїк-енд.
22.00 Нині. Релігійна програма.
23.00 Новини.
23.20 Футбол. Чемпіонат Росії. «Динамо» (Москва) — «Уралмаш». 2 тайм.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.25 «Анна Павлова». Док. фільм.
8.40 Доброго ранку.
8.50 Кращі ігри НБА.
9.10 Студія «Рост». Теле-шанс.
9.40 Приватна колекція.
10.35 Ати-бати...
11.05 Кіпрас Мажейка. Репортажі з Південної Африки.
11.35 «Я не люблю...». Док. фільм про В. Висоцького.
12.40 Шість соток.
13.00 Вісті.
13.20 Не вирубати...
13.35 У світі тварин.
14.35 Коробка передач.
14.50 Чемпіонат світу з автогонок у класі «Формула-1».
16.50 «Нові пригоди Вінні-Пуха», «Чорний плащ». Мультфільми.
17.45 Великі цирки світу.
18.45 Обличчям до столиці.
19.05 Візитка. Ганна Безлюдна.
19.10 Мультфільми.
19.30 CNN.
20.00 Ювілейний вечір з «Роксоланою».
20.30 Чорним по білому.
20.35 Сиди і дивись.
20.45 Джуві-шоу.
21.05 Худ. фільм «Сеньйорита». 19, 20 серії.
22.00 Шоу-тайм.
22.30 СІТ-3.
22.40 Фільмоскоп.
23.20 Опівнічний паРАд.
23.50 СІТ-3.
23.55 Про-відео-3.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.00 Мультфільм «Острів скарбів».
14.45 Худ. фільм «Людина-оркестр».
16.15 Відеомузика.
19.10 Мультфільми.
19.25 «1000+1 реклама».
19.30 Худ. фільм «Гарі на прізвисько «Цвях». Бойовик.
21.05 Київкіно.
21.15 Кіноанонс тижня.
21.25 «1000+1 реклама».
21.30 Худ. фільм «Непрощенний». Вестерн.

ГОЛОС УКРАЇНИ

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВИХОДИТЬ з 1 січня 1991 року.

Перший заступник головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в. о. заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
⊙ Рукописів не повертаємо.
⊙ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 789.249.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Зам. 0311132.

1, 10, 11, 13, 14 сторінки набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».